

Samfunnsregnskap for gatelagene 2025

Samfunnsregnskap for gatelagene

oslo**economics**

Tittel: Samfunnsregnskap for gatelagene

Utarbeidet av: Oslo Economics

Oppdragsgiver: Fotballstiftelsen

Publisert: 2025

Rapportnummer: 2025-96

Kontaktperson: Erik Magnus Sæther / Partner

E-post: ems@osloeconomics.no

Tel: +47 940 58 192

Kontaktperson: Arne Knoph / Daglig leder i Fotballstiftelsen

E-post: arne.knoph@fotballstiftelsen.no

Tel: +47 970 57 400

Foto/illustrasjon forside: Fotballstiftelsen

Innhold

Sammendrag	2
1. Samfunnsregnskap for gatelagsmodellen	4
1.1 Om samfunnsregnskap	4
2. Gatelagsmodellen	5
2.1 Hva er gatelagene?	5
2.2 Samskaping mellom Fotballstiftelsen, klubbene, kommune og Nav	8
3. Trening gir samhold, mestring og rusfrie timer	10
3.1 Samhold istedenfor rus	10
3.2 Mestringsfølelse på trening	12
3.3 Struktur og rammer med en klar målsetning	12
4. Frivillig innsats er en givende forpliktelse	13
4.1 Frivillig innsats er en bærebjelke i gatelagene	13
4.2 Økt omfang av frivillige arbeidstimer rundt gatelagene	13
4.3 Spillernes arbeid gir verdi for klubbene og spillerne selv	13
5. Gatelag – et viktig steg mot overgang til arbeid	15
5.1 Fotballtrening blir til arbeidstrening	15
5.2 Oppfølgingen tilpasses den enkelte spiller	16
6. Gatelagsjentene er tredoblet på tre år	18
6.1 Økende antall gatelagsjenter	18
6.2 Rusutfordringer rammer kvinner og menn ulikt	18
6.3 Blandede lag gir enda bedre miljøer	19
6.4 Gatelagsjentenes dag	22
7. Gatelagene gir store samfunnsgevinster	23
7.1 Hvordan tallfester vi gevinster?	23
7.2 De ulike gevinstområdene	23
Vedlegg: Metodikk for gevinstberegning	25
Referanser	28

Forord

Gatelagenes vekst har fortsatt kontinuerlig siden det første gatelaget ble etablert i 2011. Da Fotballstiftelsen ble etablert i 2015 ble satsingen landsomfattende, og bare i løpet av de siste årene er satsingen tredoblet.

I september i år ble gatelag nummer 33 etablert under Fotballstiftelsen-paraplyen. Samtidig har det gjennomsnittlige antall spillere på hvert gatelag økt betydelig de siste årene. Det gjør at vi nå runder 1 500 spillere årlig – mennesker som har eller har hatt rusutfordringer, men som gjennom gatelagene får etablert en ny hverdag med tilhørighet, mestring, aktivitet og opplevelser.

Gatelagene organiserer trening på klubbens anlegg, i klubbens utstyr og ledet av sentrale og gode fotballfolk. Dette 2-5 ganger hver uke, på dagtid og med tilhørende måltider. Rundt disse faste aktivitetene organiseres sosiale aktiviteter, deltagelse på klubbens øvrige arrangementer, fengselsprosjekter og ikke minst arbeidstrening i samarbeid med Nav, kommune og andre på rusfeltet.

Gjennom inkluderende fellesskap, trygge rammer og positiv og tilrettelagt aktivitet skapes mestring og motivasjon til å ta nye steg langt utenfor banen. Med fotballens unike samfunnsposisjon og klubbens unike kraft, åpnes helt nye muligheter. Det har skapt et prosjekt hvis resultater vekker oppsikt både i idretten, på rusfeltet og i samfunnet.

Bare i 2024 var 1 488 spillere registrert på trening – av dem kom hele 307 over i lønnet arbeid, skole og arbeidstreningssprosjekter.

Dette har naturlig nok store gevinster. Verdien for enkeltmennesker og deres pårørende er uvurderlig. Men hva er den samfunnsøkonomiske gevinsten for et så stort prosjekt?

Det har Oslo Economics regnet på, og herværende rapport er den tredje i rekken av samfunnsøkonomiske regnskap for Fotballstiftelsen og gatelagene i norske fotballklubber. Årets rapport er igjen utvidet – ikke minst med et eget kapittel om gatelagsjentene. For også de er mange, 185 var innom siste år, noe som gjør dette til et av landets største rusprosjekt også for kvinner. Det er viktig i seg, samtidig som det bekrefter at gatelagene fungerer som et sterkt og godt fellesskap der de enkelte – helt uavhengig av forkunnskaper om fotball – inspirerer hverandre til nye steg i livet. Eller som vi sier i gatelagene, til deltagelse i et #samholdpåekte.

Utfordringene innen rus og utenforskap er samtidig store. Vi vet at gatelagenes vekst har og kan gi ytterligere gevinster. Vi håper samtidig denne rapporten kan inspirere, slik at flere kan få «et bedre liv med flere dager uten rus».

Arne Knoph,
Daglig leder, Fotballstiftelsen

Erik Magnus Sæther,
Partner, Oslo Economics

oslo**economics**

Sammendrag

I gatelagsmodellen brukes fotball som en arena for å gi personer med rusmiddelutfordringer et bedre liv med flere dager uten rus. Antall gatelag og -spillere er i stadig vekst, og det siste året har gitt en særlig økning i antallet kvinnelige spillere. Med flere spillere og flere lag, skapes stadig flere rusfrie timer. Gatelagsmodellen har vist seg å være en effektiv ordning, og løftes ofte frem som en suksess innen rusfeltet, gjennom sin samskaping mellom Fotballstiftelsen, fotballklubbene, kommunene, Nav og andre samarbeidspartnere.

Gatelagene gir store samfunnsgevinster

Samfunnsregnskapet for gatelagene har som mål å synliggjøre og verdsette samfunnsgevinstene som skapes gjennom gatelagsmodellen. Samfunnsgevinstene oppstår på en rekke ulike måter, og er blant annet knyttet til gatelagsspillernes helse, reduserte kostnader i helse- og justissektoren, økt verdiskaping som følge av økt arbeidsdeltakelse, samt redusert belastning for pårørende. Samlet beregner vi at gatelagene bidrar med samfunnsøkonomiske verdier tilsvarende 677 millioner kroner årlig, i samarbeid med klubbene, kommunene, Nav og andre samarbeidspartnere. I tillegg skapes en rekke ikke-prissatte gevinster, knyttet til blant annet samhold og tilhørighet. I beregningene ser vi kun på gevinstsiden og ikke på kostnadene.

Trening gir samhold, mestring og rusfrie timer

Fotballtrening er grunnmuren i gatelagsmodellen. Når spillerne møter regelmessig til trening, får mange av dem en ny form for struktur i hverdagen. Målet er at spillerne skal få erfaringer og utvikle ferdigheter som styrker deres evne til å mestre egen hverdag. Gjennom struktur, innsats og fellesskap vokser troen på egne krefter og nye muligheter, samtidig som spillerne bygger vennskap og tillit. Treningene handler om å møte opp, og å bli møtt.

Frivillig innsats er en givende forpliktelse

Dugnadsarbeid og frivillig innsats er en bærebjelke i den norske idretten, og også innen gatelagsmodellen. Lagene er avhengige av frivillig innsats fra klubbene, for blant annet

Årlige samfunnsøkonomiske bruttogevinster (nåverdi)

 Helse – bedre livskvalitet og økt levetid ~ 349 mill.kr.	 Reduserte kostnader i helsetjenesten ~ 70 mill.kr.	 Redusert belastning for pårørende ~ 134 mill.kr.
 Reduserte kostnader i politiet, domstolene og kriminalomsorgen ~ 39 mill.kr.	 Økt verdiskaping - utdanning og arbeid ~ 53 mill.kr.	 Ikke-prissatte gevinster Mestring og tilhørighet
 Dugnad og frivillig arbeid ~ 9 mill.kr.	 Reduserte skattefinansieringskostnader ~ 23 mill.kr.	 Gevinster for lokalsamfunn

Note: Gevinstene skapes i samarbeid med klubbene, frivillige, kommunene, Nav og næringslivspartnere. I beregningene ser vi kun på gevinstsiden og ikke på kostnadene.

tilrettelegging av trening og organisering av utstyr, for å fungere. Samtidig legger gatelagsspillerne selv ned store mengder frivillige innsatstimer, og gir dermed tilbake til sine klubber og lokalsamfunn. Spillernes dugnadsarbeid kan inkludere oppgaver som å klargjøre stadion, bidra som parkeringsvakter og publikumsverter eller drive kiosken under A-lagets hjemmekamper. Spillernes innsats skaper ikke kun økonomiske verdier, men gir også store sosiale verdier for spillerne selv. Frivillig arbeid bidrar til å styrke fellesskap, samhold og tilhørighet, og oppleves ofte som meningsfullt. I mange tilfeller er frivillig arbeid også viktig for den enkeltes opplevelse av mestring og å være til nytte.

Gatelagene er et steg mot overgang til arbeid

Selv om gatelagene ikke først og fremst er et arbeidsmarkedstiltak, bidrar aktivitetene til å ruste spillerne for å klare overgangen til arbeid eller utdanning. Spillerne får praktisk arbeids-erfaring, verdifulle referanser og lærer å knytte kontakter. Gjennom kravet om å møte rusfri på aktivitetene, blir spillerne eksponert for kravene som stilles i arbeidslivet og utdanning. Samskapingen mellom Fotballstiftelsen, fotballklubbene, kommunene, Nav og samarbeidspartnere er et viktig aspekt for at gatelagene skal bidra til å få spillere i arbeid eller i utdanning. Gjennom Nav og avtaler med klubbenes lokale samarbeidspartnere, får spillerne tilgang på formell arbeidstrening.

Med gatelagsjenteprosjektet er antallet kvinner tredoblet på tre år

Fra oppstarten av gatelag i 2011 har lagene lenge vært dominert av menn, med kun et fåtall kvinner. Men med et eget prosjekt, gatelagsjentene, som ble etablert i 2022, har kvinneandelen økt betraktelig. Under årets Nasjonal turnering, deltok 25 prosent flere kvinner enn i fjor. Den pågående økningen i andel kvinner på gatelagene oppleves som positiv, både for apparatet rundt og spillerne selv – også de mannlige. I spillerundersøkelsen oppgir 76 prosent av spillerne at de er enige i at det å ha kvinner på gatelaget gir et bedre miljø med mer harmoni, og hele 96 prosent av de kvinnelige spillerne svarer at de føler seg velkommen på sitt gatelag. Satsingen på kvinner er viet et eget kapittel i årets samfunnsregnskap (se kapittel 6, fra side 18).

1. Samfunnsregnskap for gatelagsmodellen

Formålet med samfunnsregnskapet er å synliggjøre hvilken verdi gatelagsmodellen skaper for spillerne, andre direkte involverte og det øvrige samfunnet.

1.1 Om samfunnsregnskap

Et samfunnsregnskap synliggjør alle gevinstene som et tiltak, i dette tilfelle gatelagsmodellen, skaper for ulike grupper i samfunnet. Regnskapet forsøker å vise hvilken effekt gatelagene har, og ved å synliggjøre og verdsette ulike typer gevinster, gir regnskapet en bredere forståelse for hva som oppnås når mennesker får en ny arena, en ny rolle og et godt miljø å bli en del av.

Dessuten bidrar et samfunnsregnskap til å styrke samarbeidet mellom gatelaget og private og offentlige aktører. Ved at effektene synliggjøres, blir det lettere å begrunne videre satsing og samarbeid. Klubbene får et tydelig grunnlag for å utvikle tilbudet og sikre forankring lokalt. Samfunnsregnskapet understøtter at fotball er et nyttig tiltak for endring.

Imidlertid er det krevende å prissette liv, helse, mestring og vennskap. Vi har, ved hjelp av forskningslitteratur, spillerundersøkelsen blant gatelagsspillerne, Fotballstiftelsens klubbundersøkelser, intervjuer med spillere og ressurser rundt lagene, og nøkkeltall fra offentlige veiledere, forsøkt å tallfeste den samfunnsøkonomiske nytten av gatelagsmodellen. Gevinstene er verdsatt i

kroner så langt det lar seg gjøre, men en rekke gevinster synliggjøres også kvalitativt. Nytt av året er et større fokus på gevinster ved å ha gatelag med deltakelse på tvers av kjønn.

Av forskningslitteratur er to artikler særlig sentrale:

- Recovery på banen – Gatelag som samskapende sosial innovasjon i norske kommuner (Kobro, et al., 2019)
- Gatelagsfotball som Recovery på banen – «Verdens beste ettervern?» (Thompson, et al., 2019)

I gevinstestimatene er det metodisk utfordrende å skille gatelagenes bidrag fra betydningen av annet arbeid i hjelpeapparatet. Spillerne får ofte hjelp fra helsetjenesten, kommunen, Nav og andre aktører parallelt med deltakelsen i gatelag – når disse bruker «kunstgresset som kontor». Våre utregninger og estimer er derfor ikke et forsøk på å isolere gevinstene som en følge av gatelagenes virksomhet, men heller en sammenfatning av positive gevinster assosiert med gatelagsmodellen. Fotballen gir en positiv vei inn i hjelpeapparatet, for en gruppe mennesker som mange har gitt opp.

«Gatelaget er perfekt for rusbrukere fordi man får den garderobekulturen. I tillegg holder man seg aktiv og kan få venner for livet.»

Anastasia, praktikant i Stabæks gatelag

Fotballglede under Nasjonal turnering i Stavanger i september

Fotokreditering: Kamil Rudnik, keeper for gatelaget til Stabæk.

2. Gatelagsmodellen

Gatelagene gir mennesker med rusutfordringer en arena for både sportslig og personlig utvikling. I gatelagsmodellen samarbeider lagene tett med aktører utenfor klubbene og de offentlige rus-tjenestene. Det eneste som kreves er at spillerne møter rusfrie på aktivitetene.

2.1 Hva er gatelagene?

Gatelagene er et lavterskeltilbud for personer som har eller har hatt rusutfordringer. Hver uke tilbyr lagene fotballtreninger på faste tidspunkter, der det eneste som kreves er at spillerne møter rusfrie. Gatelagens aktiviteter skal bidra til å redusere rusbruk og gi et bedre liv for spillerne.

Dette oppnås gjennom:

- Fysisk aktivitet
- Samhold
- Mestring
- Inkludering
- Trygghet

Klubbene stiller med kvalifiserte fotballtrenere og ledere. I hovedsak foregår fotballtreningene på dagtid, og det serveres alltid et måltid før og/eller etter trening. Dette gir spillerne en aktivitet å gå til som oppleves meningsfull. Utover treninger, deltar lagene i regionale og nasjonale turneringer med andre gatelag. Gjennom året arrangeres i tillegg andre sosiale aktiviteter, og enkelte gatelag reiser på turer i inn- og utland.

«Et av våre mest effektive tiltak»

- Gatelagsordningen er et av de mest effektive tiltakene vi har innenfor rusområdet. Gatelagene kombinerer mange viktige faktorer og gir positive rammer i livene til mennesker med rusutfordringer.

- Det å være en del av et lag, og noe som er større enn seg selv, er en viktig opplevelse. Gjennom lagene får spillere også nettverk som igjen kan gjøre det lettere å komme i jobb. Dette gjelder også i andre idretter, men effekten er særlig stor innen fotball fordi idretten er så populær.

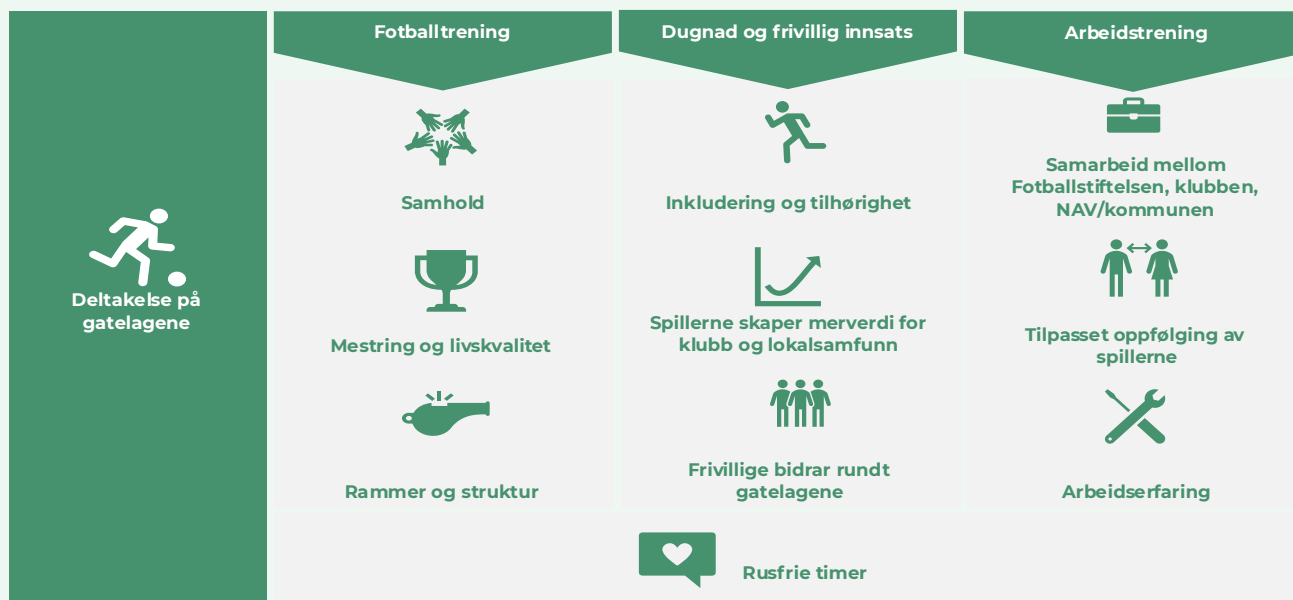
- At Nasjonal Turnering i år arrangeres i Stavanger er vi veldig glade for, og det er stort engasjement rundt turneringen.

Bent Høie,
statsforvalter i Rogaland

I samarbeid med klubbene eller lokalt næringsliv, gjennomfører gatelagene dagnader og annen frivillig innsats. Gjennom samarbeid med Nav og kommune tilbys spillerne arbeidstrening, CV-hjelp og andre virkemidler, som motiverer og hjelper den som ønsker, og er egnet, å komme seg ut i arbeid eller utdanning.

Figur 2-1: Gatelagens aktiviteter

2.1.1 Hvem er gatelagsspilleren?

Gatelagsspillerne er personer over 18 år, både kvinner, menn og ikke-binære, med rus-utfordringer. Det varierer i hvilken grad spillerne er aktive rusbrukere. Noen er tidligere rusbrukere som ikke har lyktes med å komme tilbake til samfunnet ennå. For dem er gatelagene et viktig ettervern, samtidig som disse fungerer som gode erfaringskonsulenter for medspillerne.

Det er derfor forskjeller, både i omfang og art, i hvilke utfordringer gatelagsspillerne har. Mange har opplevd en vanskelig barndom og ustabile familieforhold. Blant personer med rusutfordringer er psykiske lidelser som angst, depresjon, personlighetslidelser og psykoselidelser vanlig. Hele ni av ti pasienter i tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB) har en psykisk lidelse (FHI, 2018).

Da gatelagene startet opp, var hovedvekten av spillerne godt voksne mennesker med langvarige rusutfordringer. De siste årene har imidlertid flere yngre personer med rusutfordringer kommet til, der den største veksten har vært fra 18-29 år. Til sammen utgjør spillerne under 40 år 67 prosent av det totale antallet spillere (Figur 2-2).

Hovedandelen av gatelagsspillerne er menn, og andelen mannlige spillere utgjorde 87,5 prosent i 2024. Samtidig er kvinneandelen i sterk vekst, blant annet drevet av satsingen Gatelagsjentene, som ble startet i 2022.

2.1.2 Spillerrekruttering

Spillerrekrutteringen foregår på flere arenaer. Den største andelen, omtrent en fjerdedel, rekrutteres gjennom spillernes egne nettverk. De årlige klubbundersøkelsene for årene 2019-2024

understøtter dette. Resten av spillerne blir rekruttert gjennom institusjoner som kommunens rustjeneste, Nav, behandlingsinstitusjoner, kriminalomsorgen samt klubbenes synlighet.

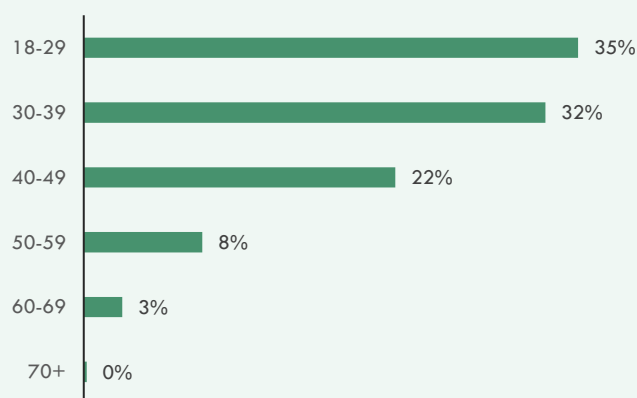
Spillerne kan tilhøre gatelagene så lenge de ønsker og har behov for det. Deltagelsen slutter gjerne når spilleren går videre til jobb eller utdanning. Samtidig tilbyr klubbene ettervern, både i den ordinære aktiviteten, samt at eksempelvis Bodø/Glimt har opprettet et eget ettervernslag. Dette laget har treninger på kveldstid, som muliggjør at tilbudet kan kombineres med økt samfunnsdeltagelse. Der klubbene ikke har ettervernslag, er det muligheter for at jobb kan tilpasses gatelagsøktene, eller at spillerne får mulighet til å beholde tilknytningen gjennom deltagelse på andre aktiviteter i klubben – som gatelagets sosiale aktiviteter og/eller dugnader på A-lagskamper.

«En gatelagskvinne fra Bergen fortalte meg hvordan hun stod opp halv seks hver morgen for å kunne møte på trening. Ikke fordi det var aktivitet, ikke fordi det var fotball, men fordi det var Brann.»

Marianne Solheim, daglig leder i Toppfotball Kvinner

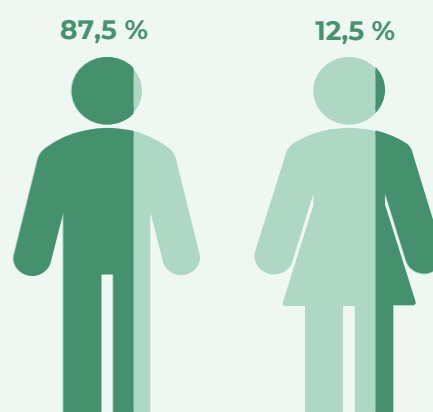

Figur 2-2: Aldersfordeling i gatelagene

Kilde: Fotballstiftelsens klubbundersøkelse 2024

Figur 2-3: Kjønnssfordeling i gatelagene

Kunstner, gatelagsspiller og i full jobb

Intervju med gatelagsspiller på KFUM og kunstner, Oscar Lier Brekke

Vi blir møtt av en blid mann som gleder seg enormt til at gatelaget skal på utenlandstur til Málaga, men som er skuffet over at han ikke kan spille fotball på grunn av en korsbåndskade.

Selv om han ikke kan spille, møtte han fortsatt opp i dag. Oscar jobber 100 prosent på Munchmuseet, og er kunstner når han har ledig tid. For Oscar betyr gatelaget ekstremt mye, og når vi ber ham beskrive det viktigste, sier han:

- Samholdet, de fantastiske menneskene man møter, og gleden ved å spille fotball. Jeg har spilt fotball hele barndommen, så det betyr utrolig mye for meg.

Han forteller at han har hatt en lang reise med mye motgang. Fotball var en stor drøm som liten, men på et tidspunkt veide han rundt 220 kilo og hadde gitt opp fotball for godt. Selv da han gikk ned i vekt igjen, trodde han ikke at det var mulig å spille fotball, så gatelaget betyr mye.

- Fotball har vært en av de viktigste tingene for meg de siste årene.

Det er lett å forstå, ettersom han har ordnet en turnusordning med jobben på Munchmuseet, slik at han kan dra på gatelagstreninger tirsdag og fredag hver uke, og heller kan ta igjen jobb i helgene.

Han beskriver hverdagen i KFUM gatelag som ekstremt bra. Hvis du er i tvil på hva idrettsglede er, er det bare å besøke KFUM gatelag. En skikkelig fin gjeng som koser seg sammen både før, under og etter trening.

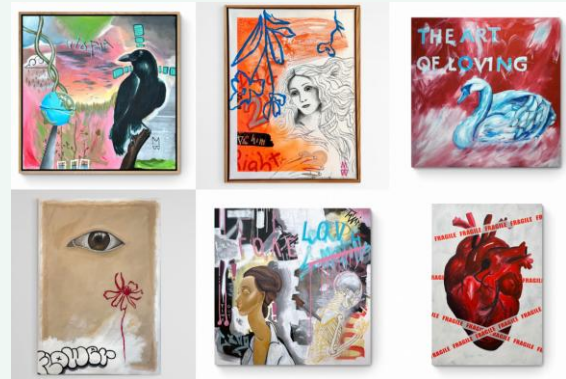
Oscar beskriver laget som veldig sammensveiset, med sterkt samhold, i tillegg til at det er en sosial gruppe. Selv om det er et sammensveiset lag, er det viktig for Oscar å presisere at det ikke betyr at det er vanskelig for nye å komme inn i gjengen. Det er en inkluderende gjeng, noe vi også fikk oppleve da vi var på besøk.

- Vi er veldig klare over at alle har vært i den situasjonen av å dukke opp og være ny, det er skummelt. Alle synes det er skummelt å møte en stor gruppe man ikke kjenner. Når alle er klare over det, prøver vi å legge ned en ekstra innsats for at nye skal føle seg velkommen og inkludert.

Det har stor betydning for gatelaget at det er flere kjønn med. Det påvirker dynamikken i stor grad. Oscar nevner blant annet at hvis det bare er gutter på en trening, kan det i større grad bli litt «guttastemning», og man prøver å tøffe seg mer. Det blir koseligere stemning når det er flere kjønn med, mener han.

Kunstner ved siden

All tid som ikke går til jobben på Munchmuseet eller til gatelaget, prøver Oscar å bruke på å male. Han sier at han maler på bestilling, men også motiv som bare faller ham inn. På Instagram har kunstnerprofilen hans, under navnet «Mugo Bamo», nesten 1 000 følgere. På nettsiden hans, med samme navn, kan man se flere av maleriene hans, i tillegg til at det er mulig å bestille dersom man ønsker et spesifikt motiv.

For Oscar handlet det mye om å lage et nytt liv og å komme ut av en ond sirkel.

- Målet med å lage et nytt liv var å gjøre de tingene som faktisk gir meg glede.

I en hverdag med fulltidsjobb, som han skaffet på egenhånd, et eget studio og salg av kunst, i tillegg til å delta på gatelagstreninger, måtte vi spørre om hans beste tips for å komme seg ut i arbeid.

Oscar svarte kort og kontant:

- Møt opp, uansett hva.

2.1.3 Utbredelse og utvikling

Gatelagene blir drevet som integrerte lag i toppfotballklubbene. Dermed blir den norske gatelagsmodellen unik i verdenssammenheng. Det første gatelaget ble startet av Fredrikstad Fotballklubb i 2011, og siden har lagene dukket opp over hele landet. Fotballstiftelsen organiserer i dag 33 gatelag rundt om i Norge (lag nummer 33 ble etablert i Hødd i september 2025). Samtlige klubber i Eliteserien 2025 er representert.

Flere klubber og kommuner ønsker å opprette lag, og antall spillere er i kraftig vekst. Gatelagene er organisert under Fotballstiftelsen, som ble etablert med formål om å gi faglig utvikling og økonomisk støtte til klubbene som driver gatelag.

Fotballstiftelsen og gatelagene slår stadig egne rekorder når det gjelder antall lag og spillere. I 2024 deltok totalt 1 488 personer på gatelagstrening. Dette er en økning fra 1 443 personer i 2023. I snitt møtte 628 spillere opp på trening hver uke.

2.1.4 Tilhørende prosjekter

Utover faste aktiviteter, er det etablert flere prosjekter med hensikt å videreutvikle kvaliteten i satsingen, utvide tilbudet og bistå den enkelte spiller på veien mot et rusfritt liv. Dette inkluderer:

- **Fra soning til scoring** som forsøker å etablere gode overganger for innsatte i soningsinstitusjoner til gatelagene.

- **Gatelagsjentene** som har mål om å rekruttere flere kvinner til lagene.
- **Gatelagsrekruttene** som er et prosjekt i samarbeid med Sparebankstiftelsen DNB, som har til hensikt å etablere nye lag, og å forsterke eksisterende lag, gjennom å trygge nye spillere.
- **Gatelagene redder liv** er et førstehjelpsprosjekt der alle spillere og bidragsytere har fått grunnleggende opplæring i hjerte- og lungeredning og førstehjelp.
- **Arbeidstrening** der målet er å bygge livsmestring, motivasjon og ferdigheter på vei mot ordinært arbeidsliv.

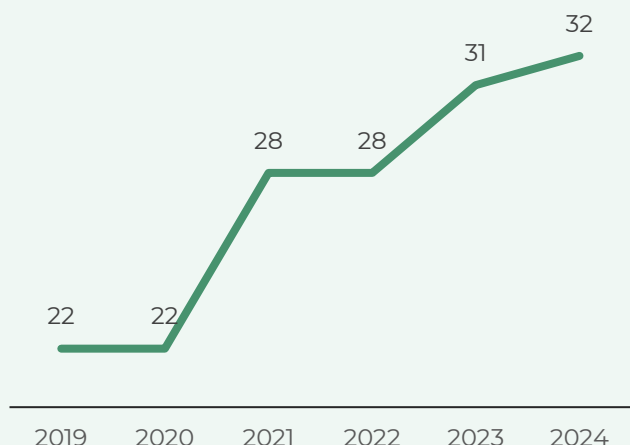
2.2 Samskaping mellom Fotballstiftelsen, klubbene, kommune og Nav

Samskaping kan forstås som arbeidet det offentlige og private og/eller sivile aktører gjør sammen, ved å dele kunnskap og ressurser med hverandre (Røiseland & Lo, 2019). Gatelagene er samskaping i den forstand at klubbene selv organiserer aktivitetene, men i tett samarbeid med Fotballstiftelsen, kommunen og Nav.

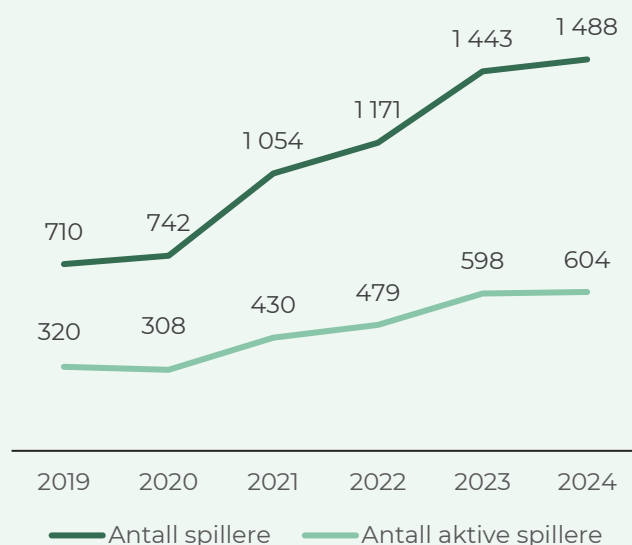
2.2.1 Klubbene

Det er i hovedsak klubbene selv som tar initiativ til å starte et gatelag. Gjennom prosessen blir klubbene

Figur 2-4: Antall gatelag

Figur 2-5: Antall gatelagsspillere

Kilde: Fotballstiftelsens klubbundersøkelser. I september 2025 ble gatelaget til Hødd etablert som landets 33. gatelag.

godt hjulpet av Fotballstiftelsen, og ofte med råd og innspill fra allerede etablerte gatelagsklubber. Gatelagene er en integrert del av klubben fra start, og spillerne omgås gjerne A-lagsspillere på treningsfeltet. Klubben jobber aktivt opp mot sine samarbeidspartnere og sponsorer, blant annet i forbindelse med å hjelpe spillere ut i jobb.

2.2.2 Kommune og Nav

Samarbeidet med kommune og Nav organiseres på ulike måter av gatelagene. På mange lag er det faste ruskonsulenter, ofte ansatt i kommunen eller Nav, med på treningene. Det samarbeides også med andre arbeidsmarkedsbedrifter om jobb-konsulenter på trening, både direkte og i treparts-samarbeid med Nav. Ruskonsulentene er med når lagene møtes før trening, og følger opp spillerne i deres utvikling utenom fotballen. Samarbeidet med kommune og Nav er ofte tett, eksempelvis kan kommunen aktivt rekruttere spillere til gatelaget. Klubbene og Nav samarbeider også om å tilby arbeidstrening, samt finne aktuelle arbeidsgivere.

2.2.3 Fotballstiftelsen

Fotballstiftelsen ble etablert i 2015. Stiftelsen støtter gatelagsklubbene finansielt, faglig og bidrar med å arrangere turneringer og treff, som faglige samlinger for trenere og ledere. Fotballstiftelsen finansierer og administrerer også tilhørende prosjekter. I opprettelsesfasen hos gatelagene bidrar Fotballstiftelsen med informasjon, sikring av økonomisk støtte samt annen praktisk hjelp.

Fotballstiftelsen har som krav at klubbene oppretter et konkret samarbeid med det offentlige, og bistår i dette arbeidet.

Fotballstiftelsen estimerer et årlig budsjettbehov på omkring 30 millioner kroner, for å opprettholde aktivitetsnivået. Reelt sett vurderes behovet å være enda større. Dette skyldes at stadig flere ønsker å spille på gatelag, og at flere klubber ønsker hjelp til å starte opp. Stiftelsen arbeider aktivt med å sikre finansiering utover de viktige offentlige bidragene, og med å styrke gatelagenes lokale forankring.

Regnskapet for 2024 viste inntekter på 27,3 millioner kroner og utgifter på 27,7 millioner kroner. Fotballstiftelsen mistet sin øremerkede bevilgning i statsbudsjettet etter 2023, hvilket har skapt usikkerhet og forsinkelser for både nye og eksisterende gatelag.

Det er fra 2024 gitt flerårig tilskudd fra Helsedirektoratet, og stiftelsen mottok i 2025 20,6 millioner kroner. Det flerårige tilskuddet gir en viss grad av forutsigbarhet. På den andre siden mottar Fotballstiftelsen omtrent samme beløp hvert år, kun justert for prisvekst. Dette kan begrense veksten i Gatelagsordningen de neste tre årene, fordi det gir mindre spillerom for å starte opp flere gatelagsklubber samt hindre mulighetene til å utvide aktivitet og etablere nye prosjekter rundt eksisterende gatelag.

Figur 2-6: Gatelagene

Note: Figuren viser oversikt over alle gatelagene som var aktive i 2024, da disse er brukt i beregningene av samfunnsgevinster. Hødd etablerte gatelag i september 2025.

3. Trening gir samhold, mestring og rusfrie timer

Fotballtreningene handler om å møte opp, og å bli møtt. Gjennom struktur, innsats og fellesskap vokser troen på egne krefter og nye muligheter, samtidig som spillerne bygger vennskap og tillit.

Fotballtreningene fungerer som et virkemiddel for å støtte spillerne i håndteringen av rusutfordringer. Når spillerne møter regelmessig til trening, får mange av dem en ny form for struktur i hverdagen, og målet er at de skal få erfaringer og utvikle ferdigheter som styrker deres evne til å mestre egen hverdag.

Lagfølelse og samhold er sentrale forutsetninger for at et fotballag skal fungere, og dette gjelder for gatelag, så vel som profesjonelle lag. For gatelagene utvikles samhold, struktur og mestring gjennom aktivitetene i og rundt treningene.

Vanligvis trener gatelagene tre ganger i uken, med noen lokale tilpasninger. I forbindelse med treningene serveres det alltid gratis mat, som spillerne, trenerne og andre involverte, slik som ruskonsulenter, spiser sammen.

Mange klubber har henteordninger som gjør det enklere for spillerne å møte opp. En typisk treningsdag kan starte klokken 09:15, med transport for de som trenger det. Dagen starter ofte med en kopp kaffe og en prat på stadion. I garderoben ligger treningstøy, som er identisk med det klubbens øvrige lag bruker. Spillere med fast oppmøte får egne fotballsko, mens andre kan låne ved behov.

Når spillerne er klare, gjennomføres en fotballtrening tilpasset spillernes nivå. Øktene inneholder gjerne oppvarming, teknikktrening, kamp og

Figur 3-1: Rusfrie timer på trening

Kilde: Fotballstiftelsens klubbundersøkelser

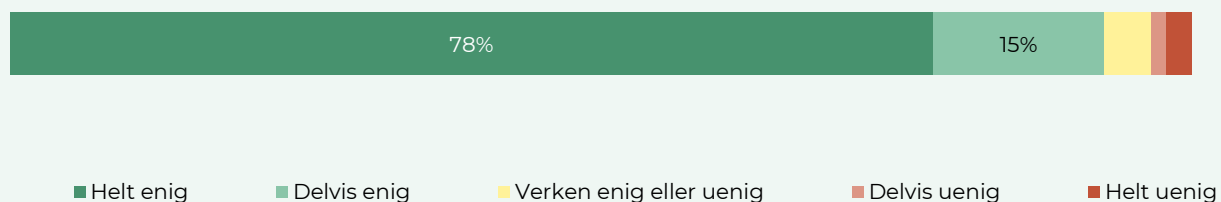
straffekonkurranser. Etterpå kan spillerne dusje i garderoben, der håndklær og såpe er tilgjengelig.

Etter treningen serveres lunsj. Dette gir rom for uformelle samtaler med medspillere, ruskonsulenter, jobbkonsulenter og trenere. Måltidene skaper trygge rammer for å snakke om utfordringer og andre sider av livet til spillerne. Her kan rus- og jobbkonsulenter og trenere ha samtaler med enkeltspillere på en naturlig måte.

3.1 Samhold istedenfor rus

Personer med rusutfordringer opplever ofte utenforskap og marginalisering. Forskning viser at resosialisering med storsamfunnet er essensielt for tilfriskning (Fugletveit & Tonholm, 2010). Forskningsartikkelen «Recovery på banen – Gatelag som samskapende sosial innovasjon i norske kommuner» undersøker effekten av fire gatelag (Kobro, et al., 2019). I undersøkelsen ble flere spillere

Figur 3-2: «Gatelaget har bidratt til at jeg har fått en bedre hverdag»

Kilde: Fotballstiftelsens spillerundersøkelse 2025 (n=324)

intervjuet, og spillerne understreker at det var et sterkt samhold i rusmiljøene de tilhørte tidligere. Gatelagene kan fungere som et alternativ til belastede miljøer. Lagene gir en positiv arena der spillerne opplever tilhørighet sammen med andre som også har stått utenfor. Fellesskapet som gatelagene skaper, beskrives som avgjørende for at spillerne unngår å vende tilbake til sine tidligere rusmiljøer.

3.1.1 Forventninger, omsorg og støtte

Samholdet i gatelagene kommer til uttrykk på flere nivåer. Det stilles forventninger om deltakelse i fellesskapet, og i retur tilbyr fellesskapet omsorg og støtte. I stedet for at en spiller straffes for å ikke møte opp på en trening, tar trenere eller medspillere kontakt med den som uteblir, forteller at vedkommende har vært savnet, og gir uttrykk for at de håper å se ham eller henne på neste trening. Dette bidrar til å skape et sterkt samhold og fellesskap i det enkelte gatelaget.

Utover det lokale samholdet innad i et gatelag, strekker fellesskapet seg nasjonalt gjennom tilknytningen til gatelag over hele landet. Dette blir spesielt synlig når gatelagene møtes til nasjonale turneringer, hvor deltagerne opplever at de er en del av et stort samhold utover deres egen klubb.

3.1.2 Turneringer og fotballigaer

Gatelagenes Nasjonale turnering er det årlige høydepunktet for gatelagene. I turneringen møtes gatelag fra hele landet for å spille kamper mot hverandre. Turneringen inkluderer også flere sosiale aktiviteter og annen underholdning. Årets nasjonale turnering ble avholdt på Vikings stadion Lyse Arena i Stavanger 2.-4. september – der alle de da 32 gatelagene deltok.

Videre deltar gatelagene i regionale turneringer og fotballigaer. I juni 2025 avholdt gatelaget til Ranheim sin årlige regionale turnering, hvor åtte gatelag deltok. Noen måneder tidligere, i april, arrangerte KBK sitt gatelag en regional turnering, og i februar holdt Sarpsborg 08s gatelag turnering. I tillegg deltar 21 gatelag i Østlandsligaen 2025, mens syv gatelag spiller i SørVest-ligaen 2025. Turneringer og fotballigaer som disse styrker følelsen av samhold og fellesskap også utover eget lag – samtidig som det gir motivasjon i hverdagen i lang tid i forkant.

«Det er mye mer enn bare fotballtrening»

Intervju med Zara Jacobsen, spiller for KFUM gatelag

For Zara har fotball alltid betydd mye. Da hun var yngre spilte hun først på et Holmlia-guttelag, før hun gikk over til Oppsal, som hadde rent jentelag. Hun hadde store drømmer og presterte så bra på Norway Cup at en speider inviterte henne til en camp i Spania. Kort tid før hun skulle dit, ble Zara dessverre skadet og fotballskoene ble lagt på hylla for en periode. Når vi møter Zara i dag, spiller hun både på KFUM sitt gatelag og på Frelsesarmeen sitt jentelag.

- Det hele startet på Frelsesarmeen sitt jentelag, og så ble jeg med på KFUM gatelag, da jeg fikk høre om det.

Zara tror en av grunnene til at det er vanskeligere å rekruttere jenter til gatelag, er at det kan kreve litt ekstra mot å møte opp på første trening og bli kjent med nye mennesker. Mange kan føle at de ikke er gode nok, og da tar det gjerne litt tid før de tør å bli med. For Zara er det viktig å få frem at gatelag handler om mye mer enn bare fotball.

- Kvinner trenger ikke å tenke at de melder seg på et fotballag bare for å spille fotball, det handler like mye om å møte folk med lignende erfaringer, noen man kan snakke med og føle seg trygg rundt. Og hvis man ikke har lyst til å si noe, er det helt greit bare å være der. Alle har vært nye en gang og vet hvordan det føles. Her blir du møtt med forståelse og respekt, uansett bakgrunn.

Noe annet Zara trekker frem, som kan bistå i rekrutteringen av kvinner på gatelagene, er å fremme de sosiale arrangementene som kommer i tillegg til fotballen. - Og kanskje øke antall samlinger som ikke er fotball, for eksempel bowling, foreslår Zara.

Drømmen om barnehagelærer

Zara drømmer om å jobbe som barnehagelærer. For tiden tar hun påbygg på sin videregående utdanning, før hun skal ta mer utdanning for å jobbe som barnehagelærer i fremtiden. Det merkes at hun tidligere har satset på idrett, da Zara har en tydelig oversikt over hva som må til og en plan for gjennomføring, for å oppnå drømmen om å bli barnehagelærer.

3.2 Mestringsfølelse på trening

Mestring handler om å kunne håndtere utfordringer i eget liv, men også om en følelse av å være til nytte og å få til noe. Gjennom deltakelse i gatelagene, møter spillerne på flere elementer som legger til rette for mestring, både på og utenfor banen.

«I gatelaget lærer man å mestre ting og ha tro på seg selv. Man vokser på gatelaget. For eksempel blir jeg noen ganger satt til å spille andre posisjoner, og selv om det er skummelt, så gjør jeg det, så jeg lærer å ha tro på meg selv.»

Simone, gatelagsspiller for Stabæk

Spillerundersøkelsen fra 2025 viser at gatelagene skaper et fellesskap for deltakerne. Hele 88 prosent av spillerne sier seg helt eller delvis enige i at de føler seg som en del av laget, og 90 prosent er helt eller delvis enige i at det er godt samhold innad i laget.

Videre svarer 79 prosent av respondentene at de er helt eller delvis enig i at gatelagene har gjort dem mindre ensomme, mens hele 91 prosent av spillerne oppgir at de er helt eller delvis enig i at gatelagene bidrar til et mer meningsfullt liv. Innsikten fra spillerundersøkelsen viser at gatelaget påvirker store deler av spillernes hverdag på en positiv måte.

3.3 Struktur og rammer med en klar målsetning

Å delta på treningene gir rammer og struktur som kan bidra til en mer stabil hverdag for spillerne. Over tid kan dette også gi nødvendige ferdigheter for å gå over i arbeid. Deltakelse på treningene krever at du er rusfri, møter i tide og har på deg riktig utstyr (klubbens eget tøy).

Treningene i gatelagene gjennomføres i hovedsak på dagtid, noe som kan bidra til en hensiktsmessig døgnrytme. Dette skaper i seg selv rutiner og struktur som kan være et første steg mot arbeidslivet.

Betydningen av tydelige rammer og struktur for trygghet og livsmestring blir fremhevet både i intervjuer og i forskningsartikkelen «Recovery på

banen – Gatelag som samskapende sosial innovasjon i norske kommuner» (Kobro, et al., 2019). Slike rammer gir klare forutsetninger for det sosiale fellesskapet og senker terskelen for å delta.

Spillerne peker på at kombinasjonen av rammene i gatelagene, følelsen av mestring og opplevelsen av fellesskap er helt avgjørende for å vende tilbake til et rusfritt liv og, på lengre sikt, komme ut i arbeid.

Kravet om rusfrihet ved oppmøte gir spillerne en tydelig og konkret målsetting. Når en spiller klarer å møte rusfri på trening, kan dette gi økt selvkontroll og en sterkere følelse av mestring. Å nå denne milepælen kan gjøre det mer overkommelig å utvide antallet rusfrie timer (Uldal & Bøckman, 2017). Slike faktorer spiller en sentral rolle i bedringsprosessen, der kontroll over eget liv er avgjørende for å oppnå flere rusfrie timer og varig endring (Helsedirektoratet, 2014).

Ifølge Fotballstiftelsens spillerundersøkelse 2025 svarer 74 prosent av spillerne at de er helt eller delvis enig i at de ruser seg mindre i hverdagen, når de møter opp på gatelagsturneringer og kamper.

I spillerundersøkelsen bruker spillerne en skala fra 1 til 5 til å svare på spørsmålet «Hvor fornøyd er du med gatelagstilbudet?». Gjennomsnittlig rangering blant de 326 respondentene er 4,6 av 5.

Figur 3-1: «Hvor fornøyd er du med gatelagstilbudet?»

Kilde: Fotballstiftelsens spillerundersøkelse 2025. Spillerne har svart med en skala fra 1 til 5.

4. Frivillig innsats er en givende forpliktelse

Frivillig innsats er en av bærebjelkene i norsk idrett. Det samme gjelder innen gatelagsmodellen, og her har dette også en utvidet betydning for den frivillige. Frivillig arbeid utføres av klubbene og andre involverte for å sikre driften av lagene, og av gatelagsspillerne selv. Spillernes innsats bidrar til å skape økonomiske verdier og sosiale verdier i form av mestring, læring og samhold.

4.1 Frivillig innsats er en bærebjelke i gatelagene

Innen gatelagsmodellen spiller frivillig innsats en helt avgjørende rolle. Lagene er avhengige av frivillig innsats fra klubbene, for blant annet tilrettelegging av trening og organisering av utstyr, for å fungere godt. Samtidig yter gatelagsspillerne selv store mengder frivillige innsatstimer, og gir dermed tilbake til sine klubber og lokalsamfunn.

Frivilligheten som ytes rundt gatelagene gir både økonomisk og sosial verdi. Økonomisk verdi skapes ved at hver time som jobbes frivillig, i likhet med hver time som jobbes lønnet, er forbundet med økonomisk verdiskaping. Utover den rene økonomiske verdien, skaper frivillig arbeid store sosiale gevinster, i form av blant annet mestring, læring og samhold.

4.2 Økt omfang av frivillige arbeidstimer rundt gatelagene

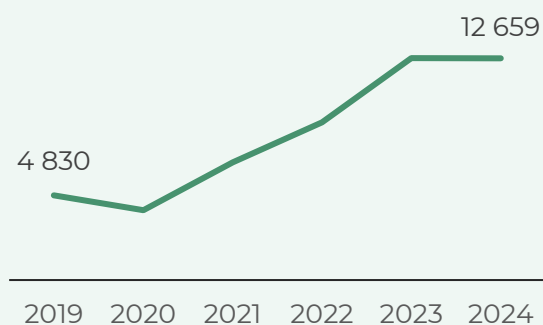
Gatelagene inspirerer frivillige i og rundt klubbene til å bidra med sin arbeidsinnsats. Frivillige arbeidstimer er nødvendig for den daglige driften av gatelagene, og fyller en rekke viktige oppgaver, blant annet knyttet til tilrettelegging av trening og organisering av utstyr og måltider.

I takt med utviklingen av antall gatelag og -spillere, har omfanget av frivillige arbeidstimer som legges ned av frivillige rundt gatelagene økt. I 2024 la frivillige rundt gatelagene ned om lag 12 700 timer i driften av gatelagene (Figur 4-1).

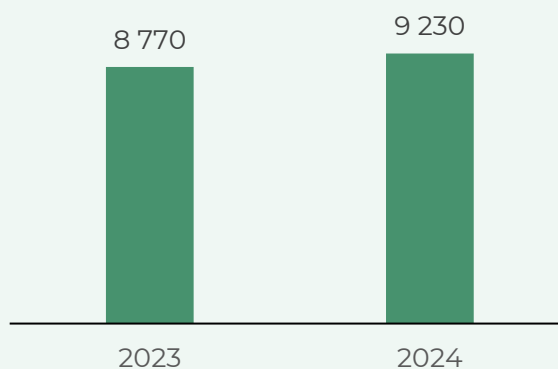
4.3 Spillernes arbeid gir verdi for klubbene og spillerne selv

Gatelagsspillerne bidrar selv med en stor mengde frivillige arbeidstimer. Gjennom dugnader og annet frivillig arbeid, støtter spillerne oppunder driften av klubben de tilhører. Arbeidsoppgavene favner bredt og varierer mellom lagene. I mange klubber bidrar gatelagsspillerne med arbeidsoppgaver i avviklingen av klubbens A-lagskamper. Dette kan blant annet inkludere klargjøring av arena, parkeringsvakter, publikumsverter og drift av kiosker. Slikt arbeid bidrar til å styrke båndet mellom gatelagsspillerne og klubbene, og er ofte forbundet med stolthet ved å jobbe for klubben.

Figur 4-1: Arbeidstimer av frivillige rundt gatelagene

Figur 4-2: Frivillige arbeidstimer gjennomført av gatelagsspillere

Kilde: Fotballstiftelsens klubbundersøkelser.

Arbeidet øker også synligheten til spillerne, og kan styrke båndene mellom spillerne og lokalmiljøet.

I tillegg til arbeid i forbindelse med A-lagskamper, bidrar gatelagsspillerne med frivillige arbeidstimer i en rekke andre roller. Spillerne utfører i mange tilfeller jobber for samarbeidspartnere i lokalmiljøet. Arbeid for samarbeidspartnere kan også omfatte betalt arbeid, som bidrar til å finansiere lagets aktiviteter, for eksempel utflukter og treningsleirer.

Arbeidstimene som legges ned av gatelagsspillerne gir økonomisk verdi for klubbene, samarbeidspartnere og det øvrige lokalsamfunnet. Utover de

økonomiske verdiene, bidrar spillernes innsats til å skape store sosiale verdier for spillerne selv.

Frivillig arbeid bidrar til å styrke fellesskap, samhold og tilhørighet. Arbeidet oppleves ofte som meningsfullt for de frivillige og har positive ringvirkninger i samfunnet. I mange tilfeller er frivillig arbeid viktig for den enkeltes opplevelse av å være til nytte og bidra med noe. Gevinstene er ofte særlig store for personer som står utenfor arbeidslivet, ettersom frivillig deltakelse kan erstatte den sosiale interaksjonen og tilhørigheten som arbeidsliv eller skole ellers gir (Kultur- og likestillingsdepartementet, 2018).

Gatelagskiosken på Bislett

Intervju med Kim Lönn, trener for gatelaget til Lyn. Bilde fra Lyn Fotball.

Under hjemmekampene til Lyns herrelag på Bislett, driftes én av de to kioskene på stadion av gatelaget. En dugnadsansvarlig fra klubben tar imot spillerne når de kommer, og gir opplæring til dem som ikke har vært med tidligere.

- Det er veldig mye mestring i å drifte gatelagskiosken. Gutta føler seg sett og behøvd, og merker at de blir satt pris på. I gatelagskiosken blir de satt krav til, og de liker ansvaret, forteller Kim Lönn, som er trener for gatelaget.

Spillerne møter opp 1,5-2 timer før kampstart for å rigge opp kiosken. Dette omfatter å fylle på med varer, sette opp skilt, klargjøre betalingssystemer og varme pølser.

- Underveis i kampene er det ofte god trøkk i kiosken. Gutta organiserer arbeidet selv, noen tar ansvar for pølsevarming, noen løper for å hente varer fra lageret, og noen tar seg av betalinger.

I kiosken jobber vanligvis minst 6 spillere, og under flere av kampene har rundt 10 av spillerne møtt opp for å jobbe.

- De melder seg på i forkant, og vi er som regel flere enn vi trenger.

- Det behøves ingen straff dersom en spiller som er påmeldt, ikke møter opp. Spillerne skjønner selv hvilket ansvar de har, og hvor viktig det er å møte opp og gjøre jobben.

Kim har inntrykk av at det sosiale og interaksjonen med Lyn-supporterne er det spillerne liker aller best med arbeidet.

- Spillerne merker at de bidrar og gir tilbake til klubben, samtidig som de er synlige for hele samfunnet rundt. Mange supportere blir kjent med laget gjennom kiosken, og kiosken bidrar til å styrke båndet mellom gatelaget og A-laget, dem som jobber rundt A-laget, og ikke minst med Lyn-supporterne.

Kim har ingen tvil om at arbeidet med gatelagskiosken er verdifull arbeidstrening for gatelagsspillerne.

- Arbeidet gir mestringsfølelse, og erfaringer med stresshåndtering, samarbeid, og å møte opp til riktig tid og uansett om man kanskje har en litt dårlig dag.

- Arbeidet i kiosken kan være stressende, og de lærer et helt annet type samarbeid enn de er vant til på banen. Vi ser at de som står fram som ledere i kiosken, ikke nødvendigvis er de samme som er mest fremtredende på fotballbanen.

5. Gatelag – et viktig steg mot overgang til arbeid

Mennesker med rusbakgrunn står overfor utfordringer som ofte påvirker muligheten for å få fast arbeid. Deltagelse på gatelag kan bli et viktig steg på veien.

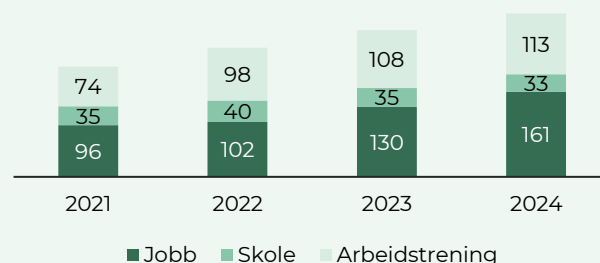
En bakgrunn med rusutfordringer kan gjøre veien til utdanning eller arbeid overveldende. De vanligste barrierene er avbrutt skolegang og mangel på utdanning, arbeidserfaring og sosialt nettverk. I tillegg kan fysiske og psykiske helseplager skape ytterligere utfordringer. Gatelagene fungerer som et alternativ, eller tillegg, til det mer tradisjonelle møtet med arbeidslivet på Nav-kontoret.

Gatelagene er ikke først og fremst et arbeidstiltak, men et rusfritt anker i hverdagen. I første omgang er fokuset for mange spillere å mestre livet, ikke nødvendigvis å begynne på et studium eller finne seg en fast jobb. Samtidig er det tydelig at aktivitetene bidrar til å ruste spillerne for å klare overgangen til arbeid eller utdanning. Et resultat av dette, er en stadig økning i antall gatelagsspillere i fast jobb (Figur 5-1).

5.1 Fotballtrening blir til arbeidstrening

Gjennom gatelagsmodellen får spillerne mulighet til å utvikle ferdigheter, bygge selvtillit og få verdifull arbeidserfaring, som er viktig for å lykkes

Figur 5-1: Spillere i jobb, skole og arbeidstrening

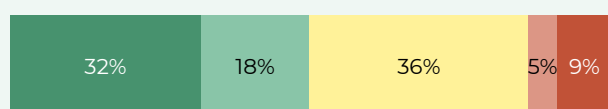
Kilde: Fotballstiftelsens klubbundersøkelser

også utenfor fotballbanen. Gatelaget motiverer til positive endringer i spillernes liv og til å ta steget ut i arbeidstrening, skole og jobb (Figur 5-2).

5.1.1 Uformell arbeidstrening

Gjennom frivillig innsats i klubben, eller hos aktører i tilknytning til klubben, får spillerne mulighet til å ta del i uformell arbeidstrening. Spillerne får trening i ferdigheter som kreves for å komme ut i arbeid, men i en mykere innpakning enn i tradisjonell formell arbeidstrening. I en mindre formell setting, tildeles spillerne oppgaver og ansvar, og får jobbe med sine lagkamerater og trenere. På sikt er dette en mulighet for å gå over i faste stillinger. Noen spillere har gått fra frivillig til fast arbeid i klubben

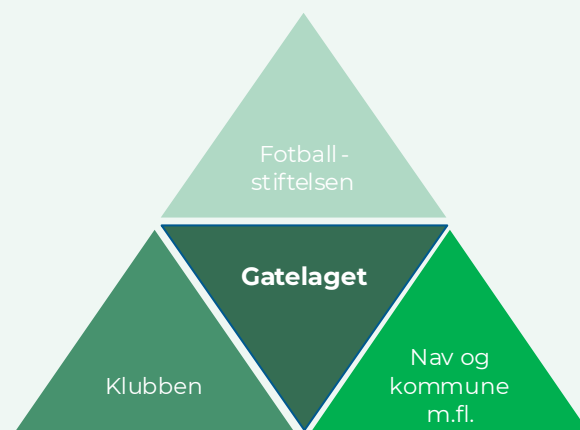
Figur 5-2: «Gatelaget bidrar til at jeg blir mer motivert for å begynne med arbeidstrening / skole / jobb»

■ Helt enig
■ Delvis enig
■ Verken enig eller uenig
■ Delvis uenig
■ Helt uenig

Kilde: Spillerundersøkelsen 2024 (n=318)

Figur 5-3: Gatelagens samarbeidsmodell

Illustrasjon: Oslo Economics

sin, og andre har fått jobb hos en av klubbens samarbeidspartnere og/eller via klubbens øvrige kontaktnett.

5.1.2 Formell arbeidstrening

Den formelle arbeidstreningen gjennomføres normalt i regi av Nav og kommunen. Gjennom Nav får spillerne tilbud om CV-kurs, økonomisk støtte og hjelp til å tilrettelegge jobbtrening og identifisere jobbmuligheter. Kommunen legger til rette for arbeidsplasser, ettervern og oppfølgingstjenester.

Enkelte klubber har tilbud som viser koblingen mellom gatelagsmodellen og mer formelle former for arbeidstrening. Eksempelvis har Brann gjennom Brannsjansen hjulpet over 220 unge voksne gjennom arbeidstreningssprogrammet siden 2014. Over 5 uker får deltagerne kursing, praksis på stadion og i en ekstern bedrift, før de forsøker å lande en fast jobb. Av deltagerne har 53 prosent gått videre ut i skole eller fått fast jobb. Vålerenga arrangerer et tilsvarende tilbud, Jobbsjansen. De siste årene har stadig flere av gatelagsklubbene utviklet samarbeid med arbeidsmarkedsbedrifter, Nav og flere rundt konkrete arbeidstreningssordninger med utgangspunkt i og fra stadion.

Samarbeidet mellom klubben, private aktører og kommunen viser samskaping i praksis. I rapporten Recovery på banen – Gatelag som samskapende sosial innovasjon i norske kommuner (Kobro, et al., 2019) forklares det hvordan den norske velferdsstaten i økende grad er blitt en modell dominert av såkalte velferdskommuner. I disse kommunene vokser flere og flere løsninger frem i mellomrommet mellom det offentlige, private og en frivillig «tredjesektor». Gatelagene er lokalisert nettopp i dette mellomrommet.

5.2 Oppfølgingen tilpasses den enkelte spiller

For å kunne navigere mellom de ulike instansene, behøver man kjennskap til strukturene og prosessene i kommunene og i Nav. Gatelagene har rigget sitt apparat for å fungere godt rundt dette trekantsamarbeidet. I tillegg til én eller flere faste trenere, har gatelagene en rus- eller erfaringskonsulent fra kommune eller Nav.

Rus-/erfaringskonsulentene spiller en sentral rolle i og rundt lagene. Konsulentene fungerer som tillitspersoner og som bindeledd til kommunens øvrige behandlingsapparat. Rollen er allsidig og skal være en hjelpende hånd til spillere som står overfor krevende oppgaver. Konsulentene bidrar, sammen med klubbens gatelagsledere med å lage CV-er, følge spillere på jobbintervjuer, sette spillere i

«Rusfrie timer blir til rusfrie dager»

Intervju med Hallgeir Malm Lillesveen, ruskonsulent i Bydel Østensjø og KFUM Gatelag

KFUM tok kontakt med de søndre bydelene i Oslo da de ville starte gatelag i 2021, fordi de, i tråd med Fotballstiftelsens anbefaling og gatelagsmodellen, ikke ville starte et gatelag uten ressurser med ruskompetanse. Hallgeir Malm Lillesveen var en slik ressurs og har fulgt gatelaget fra start.

- Det er ingen negativ straff for ikke å møte opp, som mye annet har. Den eneste «straffen» på gatelaget er at lagkameratene savner deg og lur på hvordan det går.

Han forteller at det er en indre motivasjon som får spillerne til å møte på treninger og kamper. I tillegg ønsker spillerne å gi tilbake til klubben, noe som vises tydelig i de mer enn 1 300 dugnadstimen som ble lagt ned i klubben i 2024.

KFUMs gatelag har i dag kun to kvinner, men jobber for å få med flere i tiden fremover. Hallgeir mener det er nyttig å få frem at gatelagene er en møteplass for folk som vil ha noe å gjøre og et sted å høre til, heller enn at fotballen står i fokus.

- Det handler ikke om du er glad i fotball eller ei, men om du ønsker å ha noe å gjøre. Det er mye mer enn bare fotball, det er et rusfritt miljø. Det serveres mat og det er sosialt.

I tillegg presiserer han at terskelen utstyrsmessig skal være lav. KFUM stiller med alt fra treningstøy og sko til håndklær. Ved å selge inn en rusfri møteplass i stedet for fotballtrening kan det hjelpe i rekrutteringen generelt, og kanskje spesielt for kvinner som kan være redde for ikke å være gode nok. Her er man det, uavhengig av fotballbakgrunn. Hallgeir legger til at det kan hjelpe å ha med noen du kjenner første gangen.

- At en ruskonsulent følger på første trening kan gjøre terskelen lavere for nye spillere. I tillegg til at de da ser ruskonsulenten gjøre feil på banen og bli sliten, som kan hjelpe dem med å skjønne at det er lavterskel og for alle. Alle gjør feil på banen i løpet av en trening.

Til slutt forteller Hallgeir at KFUM fra start har sagt at de kommer til å «snikinnføre» en arbeidsdag for spillerne. De er opptatt av å skape gode rutiner, og at spillerne på gatelaget skal forholde seg til alle andre i klubben på en fin måte og som rusfrie. Hallgeir avslutter med å understreke at:

- Rusfrie timer blir til rusfrie dager.

kontakt med arbeidsgivere og generelt være til støtte. Effekten er at spillerne enklere kan overvinne utfordringer som har vært til hinder for jobbsøking.

En av styrkene til gatelagsmodellen er at opplegget rundt spillerne i stor grad kan tilpasses den enkelte. Spillerne kan få ansvar for alt fra utstyr og arbeid på arenaene, til å bidra i organiseringen av laget eller på arrangementer. Flere informanter trekker frem at gatelagsmodellen sørger for en stegvis og

hensiktsmessig oppfølging. Trener og ruskonsulent kan dermed bidra til at spillerne bygger opp en reell CV som belyser deres egenskaper. Jevnlig har trenere og ledere i klubben både individuelle og felles spillersamtaler med laget, som gjør oppfølgingen lettere, og forbereder spillerne på arbeidslivet. I tillegg kan trenere og andre involverte fungere som referanse for spillerne ved jobbsøking.

«Gjennom fotballen tar vi et samfunnsansvar»

Intervju med Eva Hansen, leder for samfunnsansvar og bærekraft i Ranheim Fotball

Eva Hansen har fulgt gatelaget i Ranheim siden det ble startet opp i 2021. Hun har en miljøterapeutisk rolle inn mot spillerne, og hjelper med alt fra boligsøknad og arbeid til utfordringer med relasjoner.

- Når ting skjer i spillernes liv, er jeg litt tettere på og bidrar, sånn at livet kan bli litt enklere å håndtere.

Gatelaget sin rolle i klubb og lokalsamfunn

Eva forteller at Ranheim er knyttet til et lokalsamfunn. Det gjør at gatelaget blir et sterkt bilde i lokalsamfunnet, som igjen betyr noe for Ranheim som bydel. Samtidig mener hun at gatelaget er klubbens stolthet:

- Det er en bærebjelke i klubben som er et bilde på visjonen i Ranheim: Vi realiserer drømmer. Klubbens verdier er fellesskap, lidenskap og utvikling, det gjelder uansett hvilket nivå eller hvem du er i klubben, om du er gatelagsspiller, ansatt i administrasjonen eller Christian Eggen Rismark.

Fotball som arena for å hjelpe folk med rusutfordringer

Eva presiserer at det er utrolig mange som er interessert i idrett, spesielt fotball, og at dette er viktig å benytte.

- Gatelaget trener tre ganger i uka, det er ni timer i uka med fysisk trening, mindre rus, mindre ensomhet og mer fellesskap. Ikke minst betyr det mye å være en del av en gjeng.

Hun tilføyer at å tilhøre et lag er positivt, uansett om man har utfordringer med rus eller ikke. I gatelaget er samholdet sterkt, man betyr noe for andre og lærer mye om seg selv. Samtidig er det muligens mange med rusutfordringer som har savnet følelsen av tilhørighet gjennom livet.

Eva forteller at det finnes få eller ingen kommunale aktivitets-/treningstilbud for mennesker med rusutfordringer, fordi de fleste kommunale tiltak krever at man allerede er rusfri.

Hun presiserer samtidig hvor viktig det er med samarbeid mellom gatelagene, kommunen og Nav:

- Det er viktig og nødvendig at gatelagene har samarbeid med kommunale tjenester. På den måten kan vi utfylle hverandre. Mange gatelag har for eksempel ruskonsulenter på trening. Ranheim Gatelag har et nært samarbeid med SAMUR, samt et samarbeid med Nav – slik får vi bidratt og hjulpet spillerne med ulike kunnskap på ulike områder i livet.

Hun forklarer at SAMUR er et samhandlingstiltak i Trondheim kommune for personer mellom 18 og 25 år med rusutfordringer.

Kvinner i gatelagene

Ranheim har for øyeblikket ingen kvinnelige spillere på gatelaget, men de har tidligere hatt tre samtidig. Eva forteller at det også er mulig å ta del i gatelaget på andre måter:

- Vi har ei dame rundt laget, som tilrettelegger på trening, bidrar med organisering av lunsj, er med på dugnader for gatelaget og for klubben generelt. Hun er nok den med størst treningsoppmøte for gatelaget og en uvurderlig ressurs for oss.

Hvis du skulle nevnt et tiltak for å få flere damer på gatelaget?

- Kvinnelige trenere kunne vært bra, også at det er damer rundt laget. Man kan også ha litt eget opplegg for jentene.

6. Gatelagsjentene er tredoblet på tre år

På få år har omfanget av kvinnelige gatelagsspillere økt betraktelig. Fotballstiftelsen har ambisjoner om å øke kvinneandelen videre i årene fremover. Satsingen gatelagsjentene er et viktig tiltak i rekrutteringen.

6.1 Økende antall gatelagsjenter

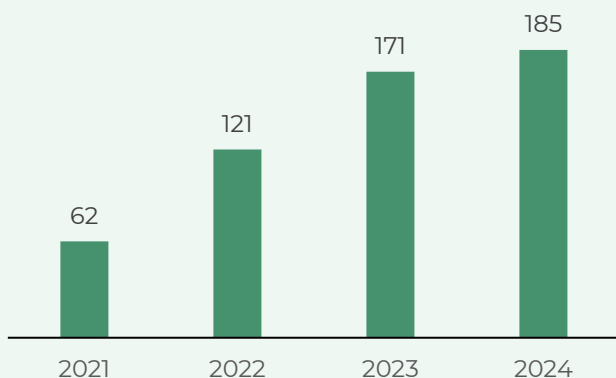
Fra oppstarten av gatelag i 2011, var lagene lenge dominert av menn, med kun et fåtall kvinner. Det var ikke før prosjekt gatelagsjentene ble startet i 2022, at kvinneandelen økte betraktelig. I årets Nasjonale turnering deltok 25 prosent flere kvinner enn i fjor. Økningen er en ny bekreftelse på at flere kvinner er etablert i lagene, og at disse er trygge nok i laget til å reise på en tredagers turnering.

6.2 Rusutfordringer rammer kvinner og menn ulikt

Rusutfordringer forekommer oftere blant menn enn kvinner, men kvinner ser ut til å tåle det dårligere. Ulike biologiske og sosiale forutsetninger påvirker både hvordan rusmidler virker, og hvilke konsekvenser de får.

I snitt har kvinner mindre kroppsmasse, samt en annen kroppssammensetning, som gjør at rusmidler kan få en annen effekt enn hos menn. I tillegg ser det ut til at hormoner kan spille en viktig rolle. Østrogen og progesteron påvirker hjernens glutamatsystem, og dermed risikoen for avhengighet og rusug (Rusopplysningen, u.d.). Generelt utvikles rusproblemer og skader på

Figur 6-1: Antall kvinnelige gatelagsspillere

Kilde: Fotballstiftelsens klubbundersøkelser

«Et mer meningsfullt og innholdsrikt liv»

Linda Bakke Jensen, spiller for gatelaget til LSK

Linda har vært glad i fotball hele livet og har spilt på gatelaget til Lillestrøm i litt over ett år. Hun spilte mye fotball frem til hun var 18-19 år gammel. Så ble det stopp i mange år, men det siste året har det vært fullt kjørt igjen.

- Det har vært veldig, veldig gøy – litt av et comeback!

På spørsmål om hvordan hun begynte på gatelaget, svarer Linda at hun først hørte om folk som hadde kommet seg helt ut av rusmiljøet gjennom gatelaget til LSK. Hun begynte å følge dem i sosiale medier, men siden det var mest gutter på laget, deltok hun ikke selv med det første.

- Først da jeg så at det var tre, fire jenter som ble med, tenkte jeg «okei, nå joiner jeg»! Det å få opp mangfoldet og antall jenter i lagene, er viktig for å rekruttere flere jenter.

Når Linda snakker om hverdagen som gatelagsspiller, beskriver hun en innholdsrik hverdag med flere faste treninger i uken, lunsj, og en seriekamp innimellom.

- Jeg vil jo si at livet er mye mer innholdsrikt og meningsfullt med gatelagsfotball, enn uten. Fotball er veldig bort fra problematikken. Det at man møtes på en nøytral arena gir en slags fantastisk pause som gjør at folk kan holde det gående lenger.

Hun forteller at 4-5 kvinner spiller fast på LSK sitt gatelag i dag. Hun synes det er gøy å spille med guttene, men tror at det hjelper at hun har spilt mye fotball tidligere. Det er nok vanskeligere for jentene som ikke har spilt så mye fotball før. Hun avslutter svaret sitt med et smil og sier:

- Det er veldig gøy å være en av damene som kan utfordre gutta litt.

Linda forteller oss at det kan være lurt å løfte frem de lagene som har kvinner på laget, slik at flere ser at det også finnes kvinner som spiller gatelagsfotball. Dette kan være med på å senke terskelen for å bli med. Til sist spurte vi hvor lenge Linda ser for seg å være gatelagsspiller.

- Så lenge jeg kan. Og om man i perioder ikke er med så mye spillemessig, så er man fremdeles med i gjengen. Jeg er med så lenge tilbudet eksisterer.

organer raskere hos kvinner, og sosialt virker kvinnelige rusbrukere å møte mer stigmatisering.

I bruksmønster og årsak er det også forskjeller mellom kjønnene. En undersøkelse basert på brukere av heroin i Oslo, viste at kvinner har lavere debutalder, injiserer oftere og i større doser enn menn (Bretteville-Jensen, 2000). Kvinner starter gjerne med rus som følge av allerede eksisterende psykisk uhelse, traumatiske opplevelser eller relasjonsproblemer. Mange kvinner som utvikler rusproblemer har opplevd overgrep, vokst opp med rus i familien, eller har partnere som er rusbrukere (European Union Drugs Agency, u.d.).

6.3 Blandede lag gir enda bedre miljøer

6.3.1 Økt kvinneandel er positivt

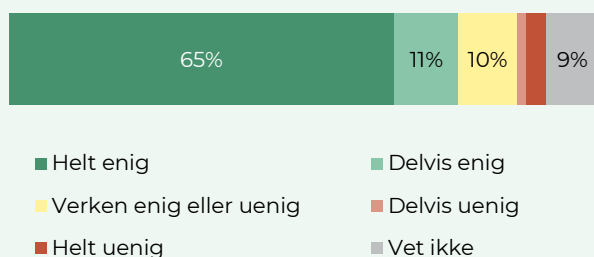
Økningen i andel kvinner på gatelagene oppleves som positivt, både for spillerne og apparatet rundt. I spillerundersøkelsen svarer 76 prosent av spillerne at de er enige i at kvinner på gatelaget gir et bedre miljø (Figur 6-3).

Intervjuene som er gjort i forbindelse med rapporten, underbygger at en økt kvinneandel fører til bedre og mer balanserte miljøer og en merkbar effekt på gruppedynamikken.

«Hvis det bare er gutter på trening, kan det i større grad bli litt guttastemning, og man prøver å tøffe seg mer. Det blir koseligere stemning når det er flere kjønn med.»

Oscar Lier Brekke, gatelagsspiller for KFUM

Figur 6-3: «Det å ha kvinner på gatelaget gir et bedre miljø»

Kilde: Fotballstiftelsens spillerundersøkelse 2025 (n=323)

«Å ha damer rundt og i gatelaget er bra for mannfolka. Jentene balanserer miljøet og gruppa litt. Klimaet blir annerledes med jenter i laget, gjør noe med språket og garderobekulturen.»

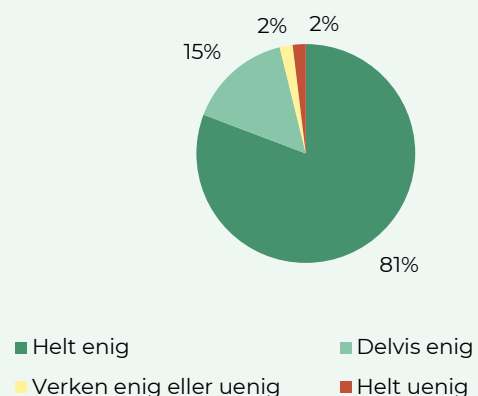
Eva Hansen, leder for samfunnsansvar og bærekraft i Ranheim Fotball

6.3.2 Jentene føler seg velkomne

I spillerundersøkelsen oppgir hele 96 prosent av de kvinnelige spillerne at de føler seg velkommen på sitt gatelag (Figur 6-2). Samtidig peker enkelte kvinnelige spillere på at det er et reelt behov for tilrettelegging og tiltak, for å ivareta de kvinnelige spillerne som allerede er med, men også for å kunne rekruttere flere.

Kvinnene savnet mer fokus på, og forståelse av, kjønnsroller i et gatemiljø, hvilke opplevelser kvinnene har med seg, hvilke inntrykk de kan ha av menn, og om fysiske forskjeller som gir utslag i en idrett som fotball. Fotball, som historisk er en mannsdominert idrett, kan virke lite tilgjengelig og utrygt for kvinner som ikke har spilt tidligere. Samtidig kan kvinner med aktive eller tidligere rusutfordringer bære med seg erfaringer, som gjør at de har et større behov for trygghet, oppfølging, tillit og støtte. Dette kan være viktig for klubbene å ha fokus på for å rekruttere og tilrettelegge for flere kvinnelige spillere.

Figur 6-2: «Jeg føler meg velkommen på gatelaget»

Kilde: Fotballstiftelsens spillerundersøkelsen 2025. Kun kvinnelige respondenter (n=52)

«Jo flere kvinner vi får inn, desto mer naturlig blir det for flere å bli med»

Intervju med Alexander Aurdahl, prosjektleder i KFUM Gatelag

Alexander Aurdahl er opprinnelig fra Trondheim, men har siden 2018 vært tilknyttet KFUMs gatelag. Han jobber i dag som prosjektleder for gatelaget, samtidig som han er medtrener for KFUM 2 i Norsk Tipping-ligaen.

Økt kvinneandel skaper positiv endring

De siste årene har antallet kvinner på KFUMs gatelag økt, noe som har bidratt til en positiv utvikling både sosialt og sportslig. Alexander trekker frem Cecilie, som har vært en viktig ressurs for laget.

– Cecilie har blitt en slags «mor» for gruppa. Hun bidrar til å skape et mer rolig og inkluderende miljø. Før var det ikke vanlig at folk ga hverandre klemmer, men nå er det en naturlig del av hverdagen.

Nylig har også Zara kommet inn på laget, og sammen har de to kvinnene hatt en merkbar effekt på gruppedynamikken. Alexander beskriver det som en mykere og mer inkluderende atmosfære når flere kvinner er til stede.

Eget opplegg for kvinner

KFUM har aktivt jobbet for å styrke kvinneandelen på gatelaget. Klubben deltar i satsingen Gatelagsjentene, som arrangerer treninger for kvinnene på tvers i gatelagene. For KFUM-kvinnene har det vært ekstra viktig å skape trygge og forutsigbare rammer.

– Vi ønsker at spillerne skal være tilknyttet et lag hos oss, men vi konkurrerer ikke om spillerne. Vi samarbeider for å finne riktig klubb for hver enkelt, avhengig av bosted og behov.

Oppfølging av spillerne

I tillegg til fotballtrening, legger klubben stor vekt på individuell oppfølging. Dette kan innebære alt fra hjelp til å bestå en teoriprøve for førerkort, til støtte i forbindelse med bolig og Nav-saker.

– For eksempel var jeg nylig med en spiller til Drøbak for å ta teoriprøven. Han trengte litt ekstra støtte, og vi vil gjerne hjelpe der vi kan. Vi er også tilgjengelige på telefon, og det har vist seg å være viktig for mange.

Hvordan rekruttere flere kvinner til gatelagene?

En av de største utfordringene er at mange tror gatelag kun er for menn. Alexander understreker viktigheten av synlighet:

– Jo flere kvinner vi får inn, desto mer naturlig blir det for flere å bli med. Mange tenker at de må ha spilt fotball for å være med, men vi prøver å formidle at det viktigste er fellesskapet og mestringsfølelsen.

KFUM bruker sosiale medier, blant annet Facebook og Instagram, for å rekruttere nye spillere og spre informasjon om gatelaget.

Tilrettelegging for mestring

For at kvinner på gatelagene skal oppleve like stor mestring som menn, mener Alexander at individuell tilnærming er avgjørende.

– Noen trenger å bli pushet litt mer, mens andre må få tid til å finne sin plass. Det viktigste er at de blir behandlet likt uavhengig av kjønn. Jentene legger raskt merke til om de blir dømt annerledes enn guttene, og det må vi være bevisste på.

6.3.3 Gatelagsjentene er delt i synet på om de ønsker et eget opplegg i tillegg

I spillerundersøkelsen ble det stilt spørsmål om hvorvidt kvinnene bør ha eget opplegg, i tillegg til aktivitetene de gjør med resten av gatelaget. Omtrent halvparten av kvinnene svarte at de ønsker mer opplegg for kun kvinnelige spillere. Omtrent en like stor andel svarte også at det bør arrangeres kvinnetreninger på tvers av gatelagene (panel a og b i Figur 6-4).

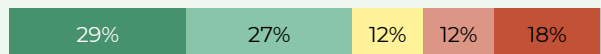
Flere av spillerne gir uttrykk for at de setter pris på tiltak som gatelagsjentenes dag, og etterlyser flere treninger med gatelagsjentene.

«Det kan være vanskelig å være eneste jente på gatelaget. Jeg er i egen garderobe, så etter kampen får jeg ikke feiret sammen med gutta.»

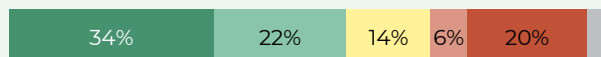
Simone, gatelagsspiller for Stabæk

Figur 6-4:

panel a) «Det bør være mer opplegg for kvinnelige spillere»

panel b) «Det bør arrangeres kvinnetreninger på tvers av gatelag»

Kilde: Fotballstiftelsens spillerundersøkelse 2025. Kun kvinnelige respondenter (n=51, n=50).

Trening på Intility Arena under gatelagsjentenes dag

6.4 Gatelagsjentenes dag

Gatelagsjentenes dag ble avholdt 26. juni 2025 som tidenes første samling for gatelagsjenter. 55 engasjerte gatelagsjenter fra 18 forskjellige gatelag deltok på samlingen, som ble gjennomført på Intility Arena, Vålerengas hjemmebane, i Oslo – før alle dro til Ullevaal stadion for VIP-opplegg i forbindelse med kvinnelandskamp.

I tillegg til de drøyt femti gatelagsjentene, deltok om lag 30 ledere og trenere.

Dagen startet med lunsj og mingling med andre spillere i kantinen på Intility Arena. Lunsj ble etterfulgt av fotballtrening inne på Vålerengas hjemmebane. Etter treningen reiste spillerne med buss til Ullevaal Stadion, hvor der ble delt ut #samholdpåekte-hettegensere og servert mat og drikke i VIP-området på stadion. På Ullevaal Stadion deltok også fotballpresident og styremedlem i Fotballstiftelsen, Lise Klaveness.

Måltidet ble etterfulgt av landskamp mellom det norske og det svenske kvinnelandslaget, som gatelagsjentene så fra VIP-plasser.

«Det er en raus og inkluderende gjeng. Da jeg kom på gatelagsjentenes dag, kjente jeg ingen, men de fikk meg umiddelbart til å føle meg trygg og velkommen»

Marianne Solheim, daglig leder for Toppfotball kvinner

«Det var viktig for oss å vise de kvinnelige gatelagsspillerne at de er mange, et stort fellesskap – som virkelig blomstret på en slik dag»

Arne Knoph, daglig leder i Fotballstiftelsen

Godt samhold blant gatelagsjentene

7. Gatelagene gir store samfunnsgevinster

Samfunnsgevinstene ved gatelagenes aktiviteter oppstår på en rekke ulike måter. Samlet finner vi at gatelagene skaper samfunnsøkonomiske verdier på 677 millioner kroner årlig. I tillegg oppstår en rekke gevinster, knyttet til blant annet samhold og tilhørighet, som ikke lar seg tallfeste i kroner.

7.1 Hvordan tallfester vi gevinster?

Formålet med samfunnsregnskapet er å synliggjøre hvilken verdi gatelagsmodellen skaper for spillerne og andre direkte involverte, men også for det øvrige samfunnet. Gatelagenes virksomhet er mangfoldig og når ut til en bred og sammensatt gruppe. Som følge av dette oppstår gevinstene på flere ulike områder og i ulike former.

I likhet med alle samfunnsøkonomiske analyser, er gevinstberegningene beheftet med usikkerhet. I samfunnsregnskapet forsøker vi å beskrive de viktigste gevinstene og tallfeste disse så langt det lar seg gjøre. Imidlertid er noen effekter krevende å tallfeste, og inngår følgelig kun som ikke-prissatte gevinster. Selv om disse gevinstene ikke tallfestes i

kroner og øre, er de like reelle, og må derfor inkluderes i totalbildet på lik linje med de tallfestede gevinstene. Samfunnsregnskapet ser kun på gevinstsiden, og vurderer ikke kostnadene ved tiltaket.

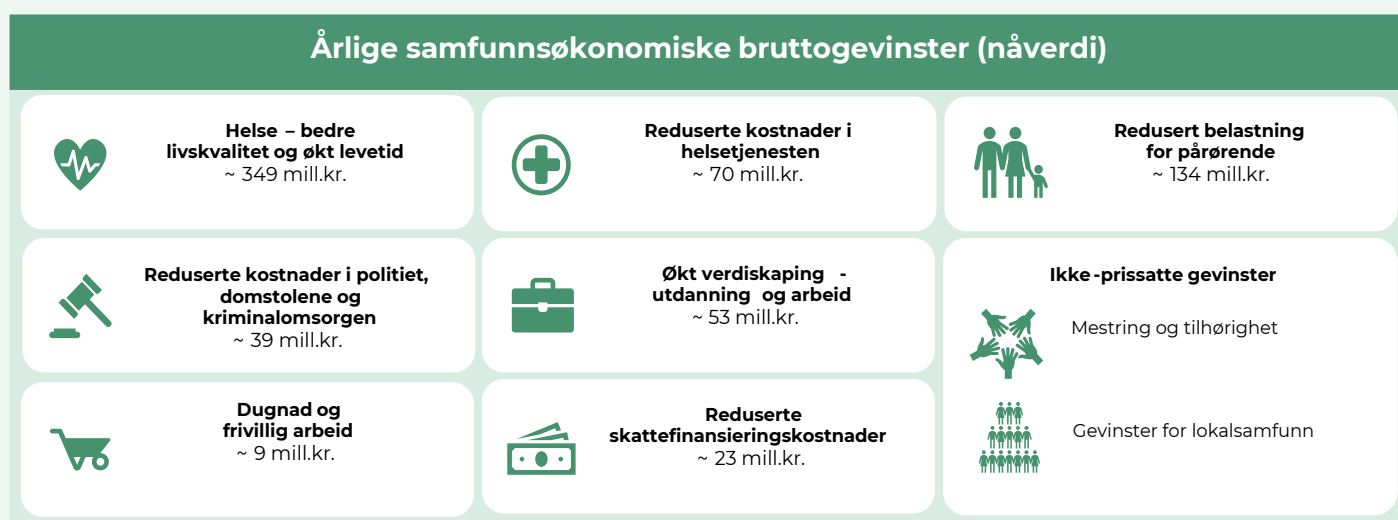
Det er metodisk utfordrende å skille gatelagets bidrag fra betydningen av annet arbeid i hjelpeapparatet. Personene som deltar på gatelagene mottar gjerne hjelp av primær- og spesialisthelsetjenesten, kommunen, Nav og andre. Beskrivelsene av gevinstene er derfor ikke et forsøk på å isolere gevinstene knyttet til gatelagenes virksomhet, men heller en sammenfatning av positive gevinster assosiert med gatelagsmodellen.

For de prissatte gevinstene presenterer vi årlige verdier knyttet til gatelagsmodellen. Disse omfatter dels nyttevirkninger som oppstår samme år, og dels gevinster over tid for personer som klarer å avslutte eller redusere sitt rusmiddelbruk. Vi benytter anslag for hvor mange som blir rusfrie eller reduserer sin rusbruk over tid, basert på en antatt varighet på fem år i gjennomsnitt.

7.2 De ulike gevinstområdene

Samlet beregner vi at gatelagene skaper samfunnsøkonomiske bruttogevinster på 677 millioner kroner årlig. Gevinstene er noe høyere enn

Figur 7-1: Samfunnsøkonomiske gevinster

Note: Gevinstene skapes i samarbeid med klubbene, frivillige, kommunene, Nav og næringslivspartnere. I beregningene ser vi kun på gevinstsiden og ikke på kostnadene.

de som ble beregnet i 2024, hvilket forklares av vekst i gatelagenes omfang, både i form av flere aktive gatelagsspillere, flere lag, og et høyere antall rusfrie timer. Deler av økningen har bakgrunn i inflasjonsjusteringer.

I de følgende avsnittene beskrives hver av de viktigste gevinstkildene. De ulike kildene og gevinsten knyttet til hver av disse, oppsummeres også i Figur 7-1. Metodikken bak beregningen av gevinstene forklares i nærmere detalj i Vedlegg 1.

7.2.1 Helsegevinst for gatelagsspillerne

Det største bidraget til de samlede samfunnsgevinstene kommer fra helsegevinsten for de aktive gatelagsspillerne. Helsegevinsten er både knyttet til at en betydelig andel av gatelagsspillerne reduserer sin rusbruk gjennom deltakelse på gatelaget og at alle de aktive øker sin fysiske aktivitet.

En person med alvorlig rusbruk har om lag 20 år kortere forventet levetid og redusert livskvalitet enn andre. Reduksjon i rusmiddelbruk, kombinert med økt fysisk aktivitet, har derfor stor påvirkning på spillernes liv. Samlet estimerer vi at helsegevinsten for gatelagsspillerne har en verdi på 349 millioner kroner.

7.2.2 Pårørendegevinst

For de nærmeste pårørende, kan rusmiddelbruk være en stor belastning. Redusert rusmiddelbruk gir derfor ikke gevinster kun for spillerne selv, men også for deres nærmeste pårørende. Gevinsten for pårørende oppstår på ulike måter. Vi estimerer at gatelagsspillernes pårørende oppnår en samlet gevinst på omtrent 134 millioner kroner, hvorav 66 millioner er knyttet til økt helserelatert livskvalitet og 33 millioner er knyttet til spart tidsbruk som igjen gir mer tid til lønnet arbeid. Videre er 32 millioner kroner relatert til en direkte reduksjon i merkostnader forbundet med blant annet skadeverk, tyveri, gjeldsbetaling og kjørekostnader, mens 3 millioner er knyttet til reduserte utgifter i helse- og justissystemet.

7.2.3 Reduserte kostnader i helsetjenesten

I tillegg til helsegevinster for gatelagsspillerne og deres pårørende, vil en reduksjon i rusmiddelbruk føre til redusert belastning i helsetjenesten. Vi estimerer gevinsten av reduserte kostnader i helsetjenesten til å være om lag 70 millioner kroner.

7.2.4 Redusert belastning for politi, domstolene og kriminalomsorgen

Videre er rusmiddelbruk ofte forbundet med ulike former for kriminalitet, særlig knyttet til vold, ordensforstyrrelser, kjøring i ruspåvirket tilstand og svart økonomi. Redusert rusmiddelbruk innebærer derfor også en reduksjon i kostnadene som påfaller politi, domstolene og kriminalomsorgen. Vi estimerer at kostnadsbesparelsen for disse aktørene er omtrent 39 millioner kroner.

7.2.5 Økt verdiskaping

Et av målene i gatelagsmodellen er å bidra til at spillerne kommer seg i arbeid, og som beskrevet i kapittel 5, har stadig flere spillere kommet seg tilbake til, eller for første gang ut, i lønnet arbeid. Vi estimerer den årlige produksjonsgevinsten ved økt arbeidsdeltagelse gjennom gatelagene til om lag 53 millioner kroner.

7.2.6 Dugnad og frivillig arbeid

Spillerne og frivillige rundt klubbene legger ned en betydelig innsats i dugnad og annet frivillig arbeid gjennom året. Timer som jobbes frivillig har, i likhet med andre arbeidstimer, en økonomisk verdi. Vi estimerer at verdien av det ulønnede arbeidet i og rundt gatelagene utgjør omtrent 9 millioner kroner årlig.

7.2.7 Reduserte skattefinansieringskostnader

Skattefinansieringskostnader handler om at offentlige overføringer, både i form av finansiering av offentlige tjenester og trygdeutgifter, finansieres med vridende skatter. Gjennom reduserte kostnader i helse- og justistjenesten og redusert uføretrygd, beregner vi at gatelagene bidrar til å redusere skattefinansieringskostnader med om lag 23 millioner kroner årlig.

Vedlegg: Metodikk for gevinstberegning

I det følgende presenterer vi vår overordnede framgangsmåte og hvordan de ulike prissatte gevinstene er beregnet. Å tallfeste samfunnsøkonomiske gevinster er forbundet med usikkerhet, og resultatene må derfor tolkes med varsomhet. Samtidig kan vi med trygghet slå fast at gatelagene gir betydelige gevinster, og beregningene er ment å illustrere dette. Samfunnsregnskapet ser kun på gevinstsiden, og vurderer ikke kostnadene ved tiltaket.

Overordnet framgangsmåte

Alle de prissatte gevinstene er beregnet som årlige gevinster. Dette er dels nyttevirkningene som oppstår samme år, og dels gevinster over tid for de som klarer å legge fra seg rusen.

Anslaget på hvor mange spillere som enten blir rusfrie eller reduserer sin rusbruk, er beregnet med utgangspunkt i svarene fra Fotballstiftelsens spillerundersøkelse, som besvares av gatelagsspillere. Andelen spillere som svarer at de har blitt rusfrie eller ruser seg mindre, benyttes til å anslå hvor mange av de aktive gatelagsspillere som blir rusfrie eller reduserer sin rusbruk, som en virkning av deltakelse i et gatelag.

Vi beregner nåverdier i tråd med veilederen for samfunnsøkonomisk analyse (DFØ, 2023) og benytter en kalkulasjonsrente på 4 prosent til å neddiskontere fremtidige gevinster. For å justere for at reallønnen og dermed verdsettingen av liv blir litt høyere hvert år, korrigerer vi med en årlig realprisvekst på 0,9 prosent. Alle tall er justert til 2025-kroner.

Helse – bedre livskvalitet og økt levetid

Bedret helse for gatelagsspillere er den største beregnede gevinsten ved gatelagsmodellen. Bedret helse som følge av redusert rusbruk og økt fysisk aktivitet slår ut i redusert sykdomsbyrde. Ifølge det internasjonale sykdomsprosjektet Global Burden of Disease var det samlede årlige helsetapet i Norge

knyttet til bruken av cannabis, opioider, amfetamin og kokain i 2019 anslått til 19 129 helsetapsjusterte leveår. Med en prevalens av slik rusbruk anslått til 45 448 personer, gir dette anslagsvis 0,42 helsetapsjusterte leveår per år per person, noe som reflekterer tidlig død og redusert helse for mange rusavhengige.

Det er rimelig å anta at noe av skaden i form av helsetapsjusterte leveår er irreversibel, og vi antar derfor forenklet at gevinsten i form av kvalitetsjusterte leveår er 0,3 per person som blir rusfri per år, noe lavere enn anslaget på helsetapet over. Videre antar vi at personene som reduserer rusbruken får en lavere gevinst, satt til 0,1 kvalitetsjusterte leveår per person per år.

Samtlige av spillerne får en gevinst av økt fysisk aktivitet gjennom fotballtreningene. Dette gjelder også de spillerne som ikke reduserer rusbruken som følge av deltakelse i et gatelag, om lag 23 prosent av spillerne. Helsedirektoratet anslår at en person som går fra å være fysisk inaktiv til å være delvis aktiv vinner 0,08 kvalitetsjusterte leveår hvert år. Dette tallet er antakelig for høyt som anslag for personer som har alvorlige rusutfordringer og komplekse helseutfordringer. Vi legger derfor til grunn en årlig gevinst på 0,02 kvalitetsjusterte leveår per år.

For å unngå dobbelttelling, har vi beregnet denne effekten kun for de som ikke oppgir å ha redusert rusbruk, siden vi inkluderer helsegevinsten av fysisk aktivitet i beregningen av redusert rusbruk. Verdien av et kvalitetsjustert leveår er forutsatt å være 1,56 millioner uten produksjonstap og 1,81 millioner med produksjonstap. Dette er verdier i 2025-kroner, inflasjonsjustert fra Helsedirektoratets utkast til veileder om hvordan helseøkonomiske effekter skal behandles i samfunnsøkonomiske analyser (Helsedirektoratet, 2021), og konsekvent med utredninger fra Helsedirektoratet og tidligere publisert forskning (Helsedirektoratet, 2018; (Bugge, et al., 2021)). Vi benytter verdien uten produksjonstap og anslår dermed den totale gevinsten i form av bedre livskvalitet (helse og fysisk aktivitet) til 349 millioner kroner per år¹.

¹ I spillerundersøkelsen gjennomført i februar 2025 oppgir 31 prosent av deltakerne at de ikke ruser seg etter å ha begynt på gatelagene, mens 35 prosent oppgir at de ruser seg mindre. Begge andelenene er lavere enn ved tidligere spørreundersøkelser. Samtidig har en langt større andel enn tidligere svart «vet ikke» på spørsmålet. Et av svaralternativene i spillerundersøkelsen gjennomført i 2025 har endret ordlyd. Der svaralternativet tidligere har vært «jeg ruser meg ikke», var alternativet i 2025 endret til «jeg har blitt rusfri». I et møte mellom Fotballstiftelsen og

alle gatelagene, representert av trenere og ruskonsulenter, gjennomført den 18. august 2025, spurte Fotballstiftelsen lagene om det er grunn til å tro at reduksjonen i andelen spillere som oppgir at de ikke lenger ruser seg, skyldes endringen i svaralternativet. Klubbene bekreftet dette. Som en følge av dette, har vi i analysen lagt til grunn svarandelen fra spillerundersøkelsen gjennomført i 2024, der 38 prosent av spillerne oppga at de ikke lenger ruser seg og 39 prosent oppga at de ruser seg mindre.

Pårørendegevinst

Det kan være svært belastende å være pårørende til en person med rusutfordringer. En gjennomgang av statistikk fra tre gatelag viser at gjennomsnittlig antall pårørende per spiller er 3,7, hvorav 0,6 av disse bor sammen med spilleren. Forenklet sier vi derfor at gatelagsspillerne i gjennomsnitt har tre pårørende utenfor husstanden og at en spiller i gjennomsnitt har 0,6 pårørende boende i samme husstand.

For å estimere tapt livskvalitet per pårørende av en gatelagsspiller, benytter vi estimater fra en svensk studie om alkoholens kostnader (Jarl, et al., 2006). Rapporten estimerer at pårørende som bor i samme husholdning, og pårørende som ikke bor i samme husholdning, taper henholdsvis 0,08 og 0,01 kvalitetsjusterte leveår. Vi vurderer det som rimelig å anta at tapet av kvalitetsjusterte leveår for pårørende av rusbrukere er minst like stort som for pårørende av personer med alkoholproblemer. Tilsvarende tidligere beregninger, benytter vi verdien av et kvalitetsjustert leveår uten produksjonstap på 1,56 millioner kroner med antakelsen om 0,6 pårørende per spiller innad i husstanden og 3 pårørende per spiller utenfor husstanden, gir det en samlet årlig gevinst på i underkant av 66 millioner kroner.

Videre er det mange pårørende som opplever at rollen som pårørende tar mye tid. Dette er forbundet med samfunnsøkonomiske kostnader, knyttet til både tapt arbeidstid og fritid. Beregningene er gjort med Unit cost-metoden, basert på en britisk studie som viser at pårørende til personer med rusutfordringer i snitt taper 260 timer per årsverk (Copello, et al., 2009). Lønnsstatistikk fra SSB (2024) viser en gjennomsnittlig timelønn i Norge på 382 kroner. Beregningene er justert med en faktor på 0,7, basert på SSB (2024) sin sysselsettingsstatistikk som tilsier at om lag 70 prosent av personer som er 55 år eller eldre er i arbeid. Tidsbesparelsen for de pårørende er beregnet å gi en årlig gevinst på omtrent 33 millioner.

Pårørende opplever også kostnader knyttet til kriminalitet, for eksempel ved at personen med rusutfordringer kan stjele penger for å finansiere narkotikakjøp, ødelegge eiendeler eller lignende. I en rapport fra Samfunnsøkonomisk Analyse (2022) om kostnader ved kriminalitet anslås det at de samlede kostnadene ved kriminalitet som er relevant for pårørende summerer seg til 241 000 kroner per tilfelle. Vi anslår at hver type kriminalitet som er inkludert i kostnaden på 241 000 treffer hver enkelt pårørende én gang hvert femte år. Det gir en

årlig gevinst for pårørende på om lag 32 millioner kroner.

Til sist, er det å være pårørende til en person med rusutfordringer forbundet med utgifter til offentlige tjenester. Anslaget på den samlede årlige besparelsen knyttet til offentlig tjenester for pårørende er omtrent 3 millioner kroner. Verdien er beregnet som en andel av de totale kostnadene i justis- og helsetjenester per person med rusutfordringer.

Samlet sett utgjør den årlige gevinsten for pårørende 134 millioner kroner ved at en i nær relasjon blir rusfri.

Reduserte kostnader i helsetjenesten

Basert på anslagene fra rapporten om konsekvenser av økt bruk av illegale rusmidler i befolkningen (Oslo Economics, 2020) utgjør årlige gjennomsnittlige utgifter til primær- og spesialisthelsetjenesten knyttet til behandling av personer med rusutfordringer 106 000 kroner per person i 2019. Når vi inflasjonsjusterer dette til 2025-kroner og multipliserer med anslaget på aktive spillere i gatelagene, finner vi en årlig innsparing i helsetjenesten på om lag 70 millioner kroner.

Redusert belastning for politi, domstolene og kriminalomsorgen

Estimatene på redusert belastning for politi, domstoler og kriminalomsorgen er basert på anslag fra rapporten Konsekvenser av økt bruk av illegale rusmidler i befolkningen (Oslo Economics, 2020).

Med utgangspunkt i kostnadene som beregnes i rapporten, estimerer vi at de årlige kostnadene for politi, domstolene og kriminalomsorgen knyttet til illegale rusmidler, er omtrent 71 000 kroner per person med rusutfordringer. Ved å anta at kostnadene bortfaller for spillerne som blir rusfrie, anslår vi en total gevinst på om lag 39 millioner kroner.

Økt verdiskaping

Basert på gjennomsnittlige andeler fra klubbundersøkelsen over flere år, estimerer vi at om lag 10 prosent av aktive spillere går over i et arbeidsforhold årlig. Videre antar vi at lønnen deres tilsvarer lønn i nedre kvartil for alle næringer. I 2023 var en slik årslønn på 499 560 kroner (SSB-tabell 11418), som tilsvarer om lag 528 000 i 2025-kroner.

Deretter legger vi på et påslag på 40 prosent (feriepenger, tjenestepensjon, arbeidsgiveravgift, forsikringer, lokaler og fortjeneste) som gir en årlig verdiskapningsgevinst på om lag 718 000 kroner per person i fullt arbeid. Videre antar vi at en gjennomsnittlig gatelagsspiller vil ha en

stillingsbrøk tilsvarende 50 prosent. Basert på disse antakelsene anslår vi produksjonsgevinsten ved økt arbeidsdeltagelse til om lag 53 millioner kroner per år.

Dugnad og frivillig arbeid

Klubbundersøkelsen for 2024 viser at det gjennom året ble lagt ned 12 659 timer med frivillig arbeid rundt gatelagene, i tillegg til 9 832 timer med frivillig arbeid gjennomført av gatelagsspillerne selv. Erfaringsmessig vet vi at dette typisk er konservative anslag, da mange dugnadstimer ikke registreres, men mer sees som en del av den ordinære aktiviteten og de rusfrie timene disse skaper.

For å verdsette verdien av ulønnet arbeid, benytter vi SSBs satellittregnskap for ideelle og frivillige organisasjoner. Satellittregnskapet samler statistikk om den frivillige sektoren, og viser blant annet sektorens bidrag til bruttonasjonalproduktet og verdien av ulønnet arbeid. Den gjennomsnittlige lønnskostnadsekvivalenten for ulønnet arbeid på tvers av frivillig sektor tilsvarte 548 725 kroner per årsverk i 2018. Inflasjonsjustert til 2025 blir dette 694 005 kroner.

Den gjennomsnittlige lønnskostnadsekvivalenten for ulønnet arbeid og den totale mengden frivillige arbeidstimer i og rundt gatelagene, brukes til å estimere verdien av den frivillige innsatsen. Samlet beregner vi denne verdien til om lag 9 millioner kroner årlig.

Reduserte skattefinansieringskostnader

Offentlige overføringer, både i form av finansiering av offentlige tjenester og trygdeutgifter, finansieres

med vridende skatter. At skatter er vridende betyr at de endrer den økonomiske atferden til forbrukere og produsenter, som kan føre til samfunnsøkonomisk tap fordi det påvirker effektiviteten i markedet.

Ifølge veilederen for samfunnsøkonomisk analyser (DFØ, 2023) skal denne kostnaden verdsettes til 20 prosent av overføringen. Vi anslår den reduserte skattefinansieringskostnaden på følgende måte.

- 85 prosent av kostandene i helsetjenesten antas dekket av det offentlige, basert på SSBs helseregnskap (SSB-tabell 10811).
- For politi, domstolene og kriminalomsorgen antas det at alle kostnadene er dekket av det offentlige. Skattefinansieringskostnaden er 20 prosent av disse kostnadene.
- Videre legger vi til reduksjonen i uføretrygd som forventes i forbindelse med spillerne som går over i arbeid og antar at spillerne i utgangspunktet får ytelser fra det offentlige tilsvarende minstesatsen for 100 prosent uføretrygd, som er 307 589 kroner. Deretter antar vi at overgangen til 50 prosent arbeid utløser en reduksjon på 25 prosent i uføretrygden. Grunnen til dette er at en del spillere mottar offentlig støtte i forbindelse med jobben de får. Til slutt beregner vi skattefinansieringskostnaden av dette som 20 prosent av den reduserte uføretrygden.

Til sammen blir den årlige reduserte skattefinansieringskostnaden om lag 23 millioner kroner.

Referanser

Bretteville-Jensen, A. L., 2000. Kjønnsskjeller i bruksmønster og helse blant intravenøse heroinmisbrukere i Oslo. *Tidsskrift for den norske legeforening*.

Bugge, C., Sæther, E. M., Brustugun, O. & Kristiansen, I., 2021. Societal cost of cancer in Norway - Results of taking a broader cost. *Health Policy*, Volum August, pp. 1100-1107.

Copello, A., Templeton, L. & Powell, J., 2009. *Adult family members and*. London: UKDPC.

DFØ, 2023. *Veileder i samfunnsøkonomiske analyser*. Oslo: Direktoratet for forvaltning og økonomistyring.

European Union Drugs Agency, u.d. *Women and drugs: health and social responses*. [Internett] Available at: https://www.euda.europa.eu/publications/mini-guides/women-and-drugs-health-and-social-responses_en

Fugletveit, R. & Tonholm, T., 2010. *Rehabilitering etter langvarig rusavhengighet: "To liv i ett": en kvalitativ studie om å bli rusfri*. s.l.:Høgskolen i Østfold.

Helsedirektoratet, 2014. *Sammen om mestring*. Oslo: Helsedirektoratet.

Helsedirektoratet, 2018. *Pasient- og brukerrettighetsloven med kommentarer*. Oslo: Helsedirektoratet.

Helsedirektoratet, 2021. *Helseøkonomiske og samfunnsøkonomiske gevinster*. Oslo: Helsedirektoratet.

Jarl, J., Johansson, P., Eriksson, A. & Eriksson, M., 2006. *Till vilket pris? Om alkoholens kostnader och hälsoeffekter i Sverige 2002*. Stockholm: SoRAD.

Kobro, L., Borg, M. & Vike, H., 2019. *Recovery på banen - Gatelag som samskapende sosial innovasjon i norske kommuner*. s.l.:USN Skriftserien nr. 16: 2019.

Oslo Economics, 2020. *Konsekvenser av økt bruk av illegale rusmidler i befolkningen*. Oslo: Oslo Economics.

Rusopplysningen, u.d. *Rusopplysningen*. [Internett] Available at: <https://rusopplysningen.no/kjoennogrus>

Røiseland, A. & Lo, C., 2019. *Samskaping - nyttig begrep for norske forskere og praktikere?*. s.l.:Norsk Statsvitenskapelig tidsskrift ss. 51-58.

Thompson, T. et al., 2019. *Gatelagsfotball som Recovery på banen - "Verdens beste ettervern?"*. s.l.:Universitetet i Sørøst-Norge Senter for psykisk helse og rus.

Uldal, E. & Bøckman, H., 2017. *Bedringsprosesser i et hverdagsperspektiv*. s.l.:Universitetet i Agder.

oslo**economics**

www.osloeconomics.no

E-post og telefon:
post@osloeconomics.no
+47 21 99 28 00

Besøksadresse:
Klingenberggata 7A
0161 Oslo

Postadresse:
Postboks 1562 Vika
0118 Oslo